Door Reg. DSC kopie gezonden aan DGPJS

Halt.

Nederland

Ministerie van Justitie DBOB DIV OAB/AL OD.
Doss
Datum 14 JUNI 2011
Nummer
Ambt

De Minister van Veiligheid en Justitie
Dhr. Mr. I.W. Opstelten
Schedeldoekshaven 100
2511 EX DEN HAAG

briefnummer

betreft

datum
7 juni 2011

bijlagen
geen

Geachte heer Opstelten,

Op 21 april 2011 ontving ik van u het conceptwetsvoorstel rechtsbijstand en politieverhoor met het verzoek daarover advies uit te brengen. Graag voldoe ik hierbij aan uw verzoek. Ik beperk mij hierbij tot opmerkingen met betrekking tot jeugdigen en meer in het bijzonder tot jeugdigen die in aanmerking komen voor een Halt-afdoening.

Halt is een lik-op-stuk benadering voor de afdoening van lichte strafbare feiten begaan door jeugdigen. Daarbij hanteert Halt een pedagogisch verantwoorde methodiek gebaseerd op wetenschappelijke inzichten. Wanneer een jongere de Halt-procedure positief afrondt, voorkomt hij justitiële documentatie, hetgeen vanzelfsprekend gunstig is voor zijn toekomst. Een Halt-afdoening dient echter niet alleen het belang van de jonge dader zelf. Ook de samenleving als geheel is gebaat bij de afdoening omdat jongeren zich bewust worden van de consequenties van hun gedrag en daarmee de kans vermindert dat zij opnieuw de fout in gaan. Ten slotte hebben slachtoffers baat bij de Halt-afdoening: hun schade wordt vergoed en de jongere moet excuus aanbieden. Halt begeleidt dit proces.

Ik acht het een goede zaak dat het recht op consultatie van een raadsman voorafgaand aan het politieverhoor en het recht op de aanwezigheid van een raadsman tijdens het politieverhoor voor minderjarigen in het Wetboek van Strafvordering worden vastgelegd. Deze rechten van minderjarigen, die voortvloeien uit jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en de Hoge Raad en die thans reeds – weliswaar in iets andere vorm – zijn vastgelegd in de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor van 1 april 2010, versterken de rechtspositie van minderjarigen. Halt is voorstander van deze versterking, maar waarschuwt wel nadrukkelijk voor eventuele onbedoelde en negatieve aspecten van deze nieuwe rechten van minderjarigen. Hieronder vermelden wij in het kort deze negatieve aspecten[1].

- De kans bestaat dat de raadsman die de jongere spreekt in het kader van het consultatierecht, de jongere adviseert om zich op zijn zwijgrecht te beroepen of het strafbare feit te ontkennen. Daarmee verspeelt de jongere echter wel de mogelijkheid om naar Halt te worden verwezen. Voor een Halt-verwijzing is een bekentenis noodzakelijk en bij ontkennen wordt de zaak verwezen naar het Openbaar Ministerie. Dit is om twee redenen ongewenst. Allereerst voor de jongere zelf: immers deze mist de kans op een afdoening waarmee hij bij succesvolle afronding niet in de justitiële documentatie wordt opgenomen. Ten tweede wordt op deze manier het strafrechtsysteem extra belast doordat extra zaken bij het Openbaar Ministerie of zelfs de (kinder)rechter terechtkomen.
- Een ander negatief aspect van het consultatierecht en de rechtsbijstand tijdens het politieverhoor is de

Bezoekadres Kanaalpark 142 2321 JV Leiden **Postadres** Postbus 11256 2301 EG Leiden
Telefoon 071 750 21 00 **Fax** 071 750 21 99 **E-mail** info@halt.nl **Website** www.halt.nl

grotere kans dat minderjarigen op het politiebureau moeten overnachten. Om de rechten die in de nieuwe regelgeving aan verdachten zijn gegeven te garanderen, worden de piketcentrales voor de advocatuur ingeschakeld. Deze zijn echter slechts van 7.00 uur tot 20.00 uur operationeel. Uit het oogpunt van proportionaliteit en ongewenste criminalisering is dit een ongewenste situatie als het om lichte strafbare feiten gaat.

- Tenslotte is er het risico dat de politie bij zaken die normaal naar Halt worden verwezen, nu eerder geneigd zal zijn tot een waarschuwing over te gaan. Een waarschuwing voorkomt dat deze jongeren op het politiebureau moeten overnachten en de politie haalt zich geen zich administratieve rompslomp op de hals. Nadelig gevolg is echter dat jongeren die een strafbaar feit hebben begaan en hiervoor opgepakt zijn geen passende reactie krijgen. Halt is van mening dat op strafbaar gedrag gepleegd door jongeren in principe een reactie dient te volgen waarbij de jongere zich bewust wordt van de consequenties van zijn gedrag. De Halt-afdoening is zo een reactie.

Inmiddels lijkt uit ervaringen in de praktijk de conclusie gerechtvaardigd dat, door het consultatierecht en het recht op bijstand van een raadsman tijdens het politieverhoor, minderjarigen inderdaad regelmatig niet naar Halt worden verwezen waar zij dit voorheen wel werden.

De regeling zoals die thans in het conceptwetsvoorstel ten aanzien van minderjarigen wordt voorgesteld neemt de vrees van Halt voor bovengenoemde negatieve aspecten niet weg. Halt ziet echter in dat de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en de Hoge Raad de thans voorgestelde regeling noodzakelijk maakt. Op een aantal plaatsen in de Memorie van Toelichting worden suggesties gedaan om eventuele negatieve gevolgen voor minderjarigen zoveel mogelijk te ondervangen. Halt onderschrijft de noodzaak hiertoe en sluit zich van harte aan bij deze opmerkingen. Ik doel hierbij in het bijzonder op:

- de suggestie op pagina 69 van de Memorie van Toelichting dat een betere bereikbaarheid en beschikbaarheid van goed opgeleide raadslieden het probleem dat de afdoening van vooral lichtere feiten op het politiebureau aanzienlijk meer tijd in beslag neemt, moet ondervangen;
- de overweging om voor 16- en 17-jarigen de mogelijkheid te bieden in lichte zaken af te zien van consultatiebijstand.
  Halt pleit er voor om deze mogelijkheid te bieden en wijst er op dat de huidige regeling in de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor deze mogelijkheid wel kent;
- de mogelijkheid van een instructie voor de hulpofficier van justitie, waarin aandacht wordt gevraagd voor goede en snelle communicatie met de raad voor de rechtsbijstand en de lokale advocatuur.
  Halt stelt voor in deze instructie ook op te nemen dat de hulpofficier van justitie in gevallen dat een minderjarige voor een Halt-verwijzing in aanmerking komt, vooraf contact opneemt met de raadsman om deze hiervan op de hoogte te brengen. Deze wetenschap kan van belang zijn voor de procesopstelling van de raadsman;
- het realiseren van praktische voorzieningen, zoals de aanwezigheid van een in het jeugdstrafrecht gespecialiseerde raadsman en een Halt-medewerker op of in de nabijheid van het politiebureau waar de minderjarige moet worden gehoord.
  Hierbij merken wij op dat het realiseren van deze voorzieningen zeker kan bijdragen aan het terugdringen van de nadelige effecten van het recht op consultatie en verhoorbijstand. Halt is hier dan ook een voorstander van. Ik voeg hier echter aan toe dat het realiseren van deze voorziening waarschijnlijk extra capaciteit van Halt-bureaus vergt. Dit zou tot een verhoging van de kostprijs van de Halt-afdoening kunnen leiden.

Naar aanleiding van de voorgestelde tekst van artikel 489 Wetboek van Strafvordering merk ik voorts het volgende op.

Lid 1 luidt: 'Indien de hulpofficier van justitie of de officier van justitie aan wie de aangehouden verdachte is voorgeleid, overweegt een voorstel te doen tot deelneming aan een project als bedoeld in artikel 77^e van het Wetboek van Strafrecht, stelt hij de desbetreffende coördinator van deze projecten daarvan onverwijld in kennis.'

Ik vraag mij af wat beoogd wordt met deze bepaling. Het artikel lijkt niet veel toe te voegen aan hetgeen al in artikel 77^e Wetboek van Strafrecht is vastgelegd. Voor wat betreft de verwijzingen naar Halt is er een landelijk geaccordeerd ketenproces (Ketenproces JSR/PVM/JCO van 23 maart 2010) waarin de afspraken zijn vastgelegd. Bovenstaande werkwijze wijkt af van deze afspraken.
Met betrekking tot lid 3 van artikel 489 Wetboek van Strafvordering wordt in de laatste volzin vermeld dat de mededeling van aanhouding wordt gemeld aan de Raad voor de Kinderbescherming. Ervan uitgaande dat deze bepaling ook geldt voor Halt-verwijzingen merken wij op dit een overbodige en geen wenselijke gang van zaken te vinden. Halt-afdoeningen strekken er toe minderjarigen buiten het justitiële circuit te houden. Daarbij hoort wat ons betreft zo weinig mogelijk registratie. Bovendien lijkt de vraag naar het nut van deze bepaling gerechtvaardigd, het is immers zeer de vraag welke opvolging de RvdK aan deze melding in het geval van Halt-verwijzingen zal geven.

Voor het overige geeft het conceptwetsvoorstel ons geen aanleiding tot verdere opmerkingen.

---

[1] Eerder heeft Halt Nederland in artikelen in het Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht en het Nederlands Juristenblad gewezen op de negatieve effecten van het recht op consultatie en recht op rechtsbijstand tijdens het politieverhoor. Zie FJR, 2011, aflevering 9, pag. 216 e.v. en NJB, 2011, aflevering 11, pag. 677 e.v.

0909-02

Raad voor Rechtsbijstand

Door Reg. DSC kopie gezoaden aan SG/DW

Ministerie van Justitie
DBOB/DJV/OAB/AL-OD
Dossi
Datum 30 JUNI 2011
Nummer
Ambt.

Aan de Minister van Veiligheid en Justitie
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Afdeling :
Contactpers. : ! ·rt
Doorkiesnr. :
Datum : 29 juni 2011
Ons kenmerk :
Uw ref. :
Onderwerp : Reactie op het conceptwetsvoorstel rechtsbijstand en politieverhoor

Excellentie, geachte heer Opstelten,

De Raad voor Rechtsbijstand maakt graag gebruik van de consultatiemogelijkheid op het wetsvoorstel rechtsbijstand en politieverhoor.

Algemeen

Het wetsontwerp strekt ertoe dat een verdachte zich in een eerder stadium op bijstand van een raadsman kan beroepen dan nu in de wet is vastgelegd. Aan verdachten worden nieuwe mogelijkheden geboden om voorafgaand aan het verhoor een advocaat te consulteren en een raadsman bij het verhoor aanwezig te hebben.

De Raad beschouwt de ontwikkeling waarbij de rechten van verdachten in de eerste fase van het strafproces worden uitgebreid als positief. Dit ook omdat momenteel de praktijk aan belang wint om eenvoudige zaken sneller af te gaan doen (ZSM projecten). Ook deze ontwikkeling, gericht op snellere maar zorgvuldige afdoening, waardeert de Raad als positief.

In de twee jaar die zijn verstreken na het arrest Salduz hebben Openbaar Ministerie, politie, advocatuur en Raad voor Rechtsbijstand in samenwerking een stevig fundament gelegd voor de rechtsbescherming en de rechtsbijstand voor verdachten in de eerste fase van het opsporings- en vervolgingsproces. Dat is in twee fases gebeurd via een samenstel van interim-maatregelen.
Aangezien de ontwikkelingen op het gebied van rechtsbescherming en rechtsbijstand dynamisch zullen blijven –getuige ook de recente bekendmaking van de ontwerp EU-richtlijn over de rechtsbijstand in strafzaken- is het van belang om de organisatie van de rechtsbijstand logistiek en inhoudelijk zo slim in te richten dat deze met de tijd en met veranderingen mee kan gaan.

Centraal kantoor Utrecht
Jaarbeursplein 15 • 3521 AM Utrecht
Postbus 24080 • 3502 MB Utrecht
Tel. 088 - 787 10 00 • Fax 088 - 787 10 90
Internet www.rvr.org

De Raad voor Rechtsbijstand ziet het als zijn verantwoordelijkheid de verlening van rechtsbijstand goed en efficiënt in te richten, samen met de politie en de Nederlandse Orde van Advocaten. Vanuit deze verantwoordelijkheid van de Raad richt de scope van onze schriftelijke reactie zich daarom vooral op de bepalingen uit het conceptwetsvoorstel die aan de rechtsbijstand raken en niet zozeer op andere onderwerpen die in het wetsontwerp een regeling zullen krijgen. Het is de verantwoordelijkheid van andere ketenpartners om daarop in te gaan.

In de toelichting van het wetsvoorstel wordt gezegd dat politie, advocatuur en Raad voor Rechtsbijstand aanzienlijke organisatorische voorzieningen moeten voorbereiden met het oog op een groter en te garanderen beroep op rechtsbijstand en dat een voorlopige schatting is dat de advocatuur de vraag niet altijd aankan.
De Raad zal zich in dit verband zeker fors inspannen. Als onderdeel hiervan onderzoekt de Raad de toekomstige vormgeving van het piket-meldproces en de wijze van inrichting van de piketcentrale. Daarbij wil de Raad zelf dicht op het proces zitten. De Raad zal in de tweede helft van het jaar met voorstellen komen.
Omdat het wetsvoorstel een groot beslag legt op de advocatuur is efficiency geboden. Daarom verdienen volgens de Raad mogelijkheden voor het stationeren van raadslieden op politiebureaus overweging. Bij een voldoende schaalgrootte en een behoorlijk werkaanbod kan een dergelijke oplossing efficiënt zijn. De Raad hoopt dat in de politie-organisatie een vergroting van schaal en omvang van bureaus zal worden doorgevoerd. Ook wil de Raad zich naar de advocatuur sterk maken voor het ontwikkelen van andere efficiënte werkvormen, zoals het geven van video- of telefonisch consult.

Halt

De Raad bepleit om nog eens te overwegen of in geval van *Halt-afdoening* het aanwijzen van een raadsman achterwege zou kunnen blijven. Volgens de toelichting gaat het om kwesties zoals winkeldiefstel van een voorwerp met geringe waarde en vernieling met geringe schade waarbij van belang is de jeugd niet meteen met een strafrechtelijke reactie te confronteren. Door voor dergelijke gevallen een raadsman aan te wijzen vindt onnodige juridisering plaats. Zeker als het om first-offenders en relatief lichte vergrijpen gaat, blijft een meer pedagogische benadering meer voor de hand liggen. Directe toewijzing van een advocaat bij een eerste vergrijp kan jeugdigen die een strafbaar feit hebben begaan op de gedachte brengen dat zij, zodra zij iets verkeerd doen, recht op een advocaat hebben.
Het wetsvoorstel stipuleert dat op of in de nabijheid van het politiebureau in jeugdstrafrecht gespecialiseerde raadslieden aanwezig zouden moeten, die snel ter plaatse zijn. De Raad verwacht niet dat dit goed realiseerbaar is, zeker niet buiten verstedelijkte gebieden. Ook dat onderstreept nog eens het belang van schaalvergroting en van werkvormen als video- of telefonisch consult.

Verdachten die de Nederlandse taal niet beheersen

Het wetsvoorstel zegt dat verdachten die de Nederlandse taal niet beheersen bevoegd zijn om zich te laten bijstaan door een tolk. Indien bij het gesprek met de raadsman een tolk nodig is zal de raadsman daarvoor zorgen.
De Raad stelt voor om de impact en de budgettaire gevolgen van een mogelijk toenemend beroep op tolken in kaart te laten brengen.
De Raad bepleit vanuit overwegingen van snelheid, efficiency en kostenbeheersing een integrale benadering: het vormen en aanbesteden van een gezamenlijk tolkenkavel voor Openbaar Ministerie, politie, rechtspraak en rechtsbijstand. Naar

het oordeel van de Raad kan daarmee belangrijke winst worden geboekt en zal het ook mogelijk zijn om in de logistiek oplossingen te vinden die een betere afstemming en optimaler gebruik garanderen, en daardoor kunnen bijdragen aan het vinden van de financiële ruimte om de gewenste beleidsvoornemens te realiseren.
Volgens de toelichting (p. 41) heeft de verdachte niet alleen recht op vertolking van gesprekken, maar ook recht op vertaling van stukken. Dit wordt in de wetstekst zelf (het voorgestelde artikel 27, derde lid) echter niet met zoveel worden bepaald. Eveneens ontbreekt een nadere uitwerking van de reikwijdte van dit recht en van de wijze waarop dit door de verdachte kan worden uitgeoefend en verwezenlijkt. Dit roept dan ook vragen op. Van welke stukken mag vertaling worden gevraagd? Dient het OM daar op verzoek van de verdachte of diens raadsman zorg voor te dragen? Kan een verzoek worden afgewezen of in woorden (pagina's) beperkt? Welk budget is beschikbaar? Zijn er per zaak budgettaire grenzen?

Overige opmerkingen

Artikel 28, eerste lid
Dit artikel bepaalt dat in bijzondere gevallen door de Raad meer dan een raadsman kan worden aangewezen. De Raad bepleit dat wordt aangegeven dat dit beperkt behoort te blijven tot uitzonderingssituaties. De Leidraad Extra Uren zaken die door de Raden werd vastgesteld zegt hierover het volgende:

In uitzonderlijke zaken, die zo omvangrijk of ingewikkeld zijn dat de werkzaamheden daarin redelijkerwijs niet meer door één advocaat kunnen worden verricht (bijvoorbeeld megazaken), kan om **voorafgaande toestemming** worden verzocht om een tweede advocaat voor bepaalde activiteiten in de zaak te laten waarnemen.

Van de mogelijkheid tot het verlenen van deze toestemming zal restrictief gebruik worden gemaakt. Bij activiteiten waarvoor deze bijzondere waarnemingsregeling toegepast kan worden, kan worden gedacht aan het doornemen/bestuderen van delen van een zeer omvangrijk dossier, het bijwonen van getuigenverhoren of het verrichten van werkzaamheden op een ander specialistisch rechtsterrein, waarin de toegevoegde advocaat niet thuis is. Het verzoek om toestemming voor deze vorm van waarneming moet door de toegevoegde advocaat uitgebreid worden toegelicht (zie de tekst van de Leidraad). Toestemming om met meer dan twee advocaten aan de zaak te werken wordt niet verleend.

Artikel 40 WvSv
In dit artikel wordt geregeld dat de Raad een raadsman aanwijst indien de verdachte geen raadsman heeft en diens bewaring of gevangenneming is bevolen, of –in geval van hoger beroep- indien het een zaak betreft waarvoor voorlopige hechtenis is bevolen. *In deze bepaling behoort tot uitdrukking te worden gebracht dat het gerecht (of anders het OM) de Raad hier direct van op de hoogte stelt.*

Artikel 41 WvSv
In het derde lid wordt geregeld dat omtrent de aanwijzing van raadslieden bij AMvB nadere regels kunnen worden gesteld. Deze regels beperken zich tot artikel 40 en artikel 41, eerste lid. De Raad vraagt zich af of deze regels zich niet ook moeten uitstrekken tot uitvoering van lasten als bedoeld in artikel 41, tweede lid.
De Raad wordt vanuit zijn verantwoordelijkheid vanzelfsprekend graag nauw betrokken bij het proces rondom het ontwerpen van deze AMvB.

Artikel 48 WvSv
Het eerste lid van dit artikel verwijst naar artikel 46. *Mogelijk wordt hier een ander artikel bedoeld.*

Artikel 61 WvSv
Dit artikel bepaalt dat een verdachte tijdens zijn in verzekeringstelling een verzoek tot invrijheidstelling kan doen. Die mogelijkheid is nu niet in de wet geregeld. Als een aangewezen advocaat hiervoor een vergoeding zou gaan ontvangen, behoort dat bij de noodzakelijke wijzigingen in het Besluit vergoedingen rechtsbijstand te worden betrokken.

Toelichting, pagina 21
Verdachten die in vrijheid zijn gesteld en verderop in hun zaak rechtsbijstand willen vragen, moeten zich volgens de toelichting (p. 21 boven het midden) bij de Raad vervoegen om een advocaat toegewezen te krijgen. De Wet op de rechtsbijstand gaat er op dit moment echter vanuit dat, als een verdachte niet (langer) een aangewezen raadsman heeft, een advocaat namens hem om toevoeging verzoekt.

Toelichting, pagina 22
Volgens de toelichting kan de advocaat met de verdachte bespreken dat deze tijdens het verhoor telefonisch contact met hem kan opnemen. Vermits de advocaat daarvoor bereikbaar is, kan dit een praktische oplossing zijn. Aandachtspunt zal zijn of in aparte vergoeding voor dit telefonisch consult moet worden voorzien.

Toelichting, pagina 71
Volgens de toelichting wordt de grens voor het krijgen van gefinancierde rechtsbijstand gelegd bij 32 uur taakstraf of een geldboete van € 200. Toekomstgericht kan worden overwogen om dit bedrag bij AMvB te indexeren.

Tot besluit

Vanuit een positieve benadering heeft de Raad in deze brief een aantal kanttekeningen geplaatst bij het wetsvoorstel rechtsbijstand en politieverhoor.
De Raad vraagt aandacht voor een adequate financiering van deze regelingen, die randvoorwaardelijk is voor een zorgvuldige en succesvolle implementatie.
De Raad is vanuit zijn verantwoordelijkheid en binnen zijn mogelijkheden graag betrokken bij de verdere uitwerking van AMvB's, ontwikkelingen en bij het nemen van de maatregelen die nodig zijn voor het invoeren van dit voorstel. Samenwerking met politie en de Nederlandse Orde van Advocaten staat daarbij voorop.

Hoogachtend,

sar.

Raad voor Rechtsbijstand
Centraal kantoor Utrecht
Croeselaan 15 • 3521 BJ Utrecht
Postbus 24080 • 3502 MB Utrecht
Tel. 088 - 787 10 00 • Internet www.rvr.org

Aan de Minister van Veiligheid en Justitie

Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Afdeling : Staf
Contactpers. :
Doorkiesnr. :
Datum :
Ons kenmerk :
Uw ref. :
Onderwerp: : Reactie op de conceptwetsvoorstellen en concept-amvb "raadsman en politieverhoor"

Excellentie, geachte heer Opstelten,

De Raad voor Rechtsbijstand maakt graag gebruik van de consultatiemogelijkheid op de conceptwetsvoorstellen en concept-amvb "raadsman en politieverhoor" en bedankt u voor de uitnodiging daartoe.

Bij brief van 29 juni 2011 heeft de Raad op het eerder concept-wetsvoorstel rechtbijstand en politieverhoor gereageerd. De Raad waardeert dat met de opmerkingen die in die brief zijn gemaakt, rekening is gehouden.

1. Algemene opmerkingen

De Raad wil allereerst opmerken dat hij zich in zijn reactie wil beperken tot die zaken die aan de organisatie van de verlening van gefinancierde rechtsbijstand en het werk van de Raad raken. Op onderdelen van de voorstellen die niet daarop betrekking hebben, is het aan andere ketenpartners om te reageren.

De aangeboden voorstellen strekken er onder meer toe dat aangehouden verdachten zich in een eerder stadium op bijstand van een raadsman kunnen beroepen dan nu in de wet is vastgelegd.
De Raad ziet een ontwikkeling waarbij de rechten van verdachten in de eerste fase van het strafproces worden uitgebreid als positief. Dit ook omdat de praktijk om zaken sneller af te doen aan belang wint.

In de voorstellen wordt in ruimere mate dan thans het geval is aan verdachten de mogelijkheid geboden om voorafgaand aan het verhoor een advocaat te consulteren en een raadsman bij het verhoor aanwezig te hebben.

Raad voor Rechtsbijstand

De Raad heeft in algemene zin veel begrip voor de in de voorstellen gemaakte keuzes die impliceren dat na een aanhouding kwetsbare personen, minderjarigen en verdachten van ernstige misdrijven steeds rechtsbijstand via de Raad aangeboden krijgen en dat dit in andere zaken, waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is, afhankelijk wordt gesteld van de vraag of de verdachte daarom vraagt.
Ook is de Raad het ermee eens dat in gevallen waarvoor voorlopige hechtenis niet is toegelaten de verdachte niet via de Raad Salduz-consult aangeboden zou moeten krijgen, maar de mogelijkheid heeft om zelf telefonisch contact met een raadsman op te nemen.
Naarmate er meer op het spel staat, is het meer van belang dat rechtsbijstand actief wordt gewaarborgd en niet als zaak van de verdachte zelf wordt beschouwd.
De in de voorstellen gemaakte keuzes zijn niet alleen op inhoudelijke gronden te rechtvaardigen, maar zij dragen ook bij aan beheersing van het beroep dat op capaciteit en financiële middelen wordt gedaan. Er behoort immers voor te worden gezorgd dat steeds voldoende raadslieden beschikbaar zijn voor consultatie en verhoorbijstand en dat is niet mogelijk indien via de overheid aan iedere aangehouden of uitgenodigde verdachte rechtsbijstand zou moeten worden geboden.
Volgens de huidige jurisprudentie behoeft in de zogenaamde C-zaken uit de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor en in geval van uitgenodigde verdachten niet in een van overheidswege gefinancierd consult of in gefinancierde verhoorbijstand te worden voorzien.

Ruimte voor innovatie
De Raad waardeert het dat de voorstellen mogelijkheden bieden om -als dat organisatorisch haalbaar en financieel verantwoord is- te werken met videocommunicatie en/of het stationeren van raadslieden op locatie. Hiermee zijn al eerste ervaringen opgedaan, die in de nabije toekomst in het kader van ZSM-pilots verder uitgediept zullen gaan worden en verdere inzichten zullen geven over de mogelijkheden.
Ruimte voor innovatie en experimenteren zijn van belang. Ook de Commissie innovatie strafrechtadvocatuur, die werd voorgezeten door mr M. Wladimiroff, heeft in zijn advies op het belang van innovatie gewezen[1]. De Raad heeft in dit advies met belangstelling gelezen dat er geen dringende redenen zijn om aan te nemen dat in lichtere zaken werkzaamheden in de consultatie fase niet gedaan zouden kunnen worden door gekwalificeerde professionals die geen advocaat zijn. Het zou volgens de Raad daarom goed zijn indien de wetsvoorstellen naast het stationeren van advocaten op locatie en het gebruik van videocommunicatie ook een dergelijke mogelijke ontwikkeling voor de toekomst niet uitsluiten.

Digitale uitwisseling
In het kader van ketenefficiency is van belang dat digitale uitwisseling van informatie mogelijk is. Het zogenaamde separate wetsvoorstel benadrukt dit op p. 18. De Raad heeft daarin met instemming gelezen dat wetgeving zal worden ingezet om regels en lasten te verminderen en een bijdrage te leveren aan versnelling van doorlooptijden, vermindering van administratieve lasten en vereenvoudiging en stroomlijning van procedures.
In dit kader is van belang dat op dit moment piketmeldingen al elektronisch door de politie aan de Raad worden doorgeven. Dat gebeurt direct vanuit BVH. Een bij de Raad binnengekomen melding vanuit de politie wordt vervolgens volledig geautomatiseerd naar een op het rooster gestelde piketadvocaat gerouteerd.

---

[1] Herbezinning van de rol van de raadsman in het strafproces, advies d.d. 18 oktober 2012.

De rechtbanken kunnen de Raad sinds kort ook digitaal van een ambtshalve last tot toevoeging op de hoogte stellen. De Raad bepleit in dit kader nogmaals dat bij een piketmelding steeds het BSN-nummer van de verdachte wordt opgegeven en dat informatie-uitwisseling verderop in het proces (ook in het kader van het verhaal van rechtsbijstandskosten, dat in de voorstellen regeling heeft gekregen) plaatsvindt met gebruikmaking van het BSN-nummer of het strafrechtketennummer. Op die manier kunnen personen en zaken in de administratie op een eenduidige manier aan elkaar worden gekoppeld en kunnen efficiency en een rechtmatige besteding van toevoegingsgelden worden bevorderd.
Vanuit een positieve benadering van de voorstellen maakt de Raad hieronder een aantal verdere opmerkingen daarbij.

2. Overige inhoudelijke opmerkingen

2.1 Het implementatiewetsvoorstel
In het implementatievoorstel wordt op p. 41 gezegd dat de grondslag voor de aanspraak op het verlenen van rechtsbijstand in het Wetboek van Strafrecht wordt bepaald en dat het recht op gesubsidieerde rechtsbijstand en de hoogte van de uit te keren vergoeding aan advocaten wordt vastgesteld volgens de Wet op de rechtsbijstand (Wrb) en de daarop gebaseerde uitvoeringsbesluiten. Dat is principieel een goede keuze. Het brengt wel met zich mee dat nog moet worden bezien welke extra aanvullingen in de Wrb-regelgeving hieruit voortvloeien. De Raad is uw departement daar graag dienstbaar bij.

In het implementatievoorstel wordt op p. 41 en verdere ingegaan op de het verlenen van verhoorbijstand. Voor minderjarigen is in het Besluit vergoedingen rechtsbijstand nu al geregeld in welke gevallen voor het verlenen van verhoorbijstand een vergoeding wordt toegekend. Voor meerderjarigen zal dat nu ook moeten worden bepaald. De Raad kan zich in dat kader voorstellen dat deze gevallen beperkt worden tot de categorieën van gevallen waarin op basis van de Wrb een gefinancierd consult kan worden verleend voorafgaand aan het verhoor. Duidelijk zal ook moeten zijn dat voor verhoorbijstand aan uitgenodigde verdachten geen vergoeding van overheidswege wordt toegekend, zoals ook nu niet het geval is.

Het implementatievoorstel kent verdachten het recht toe om hun advocaat een drietal onderzoekshandelingen te laten bijwonen: de meervoudige confrontatie, de confrontatie en de reconstructie van de plaats delict, waarbij de verdachte aanwezig is. Het verdient overweging om te bezien het vergoedingskader van de Wrb, meer specifiek artikel 17 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand, daaraan aanpassing behoeft.

In het implementatievoorstel wordt op p. 67 gezegd dat voor kwetsbare verdachten, in het bijzonder minderjarigen, die zijn aangehouden steeds een raadsman wordt opgeroepen. De Raad veronderstelt dat dit derhalve ook zal gaan gelden in zaken die in de Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor als C-categorie zijn aangeduid. Mocht dat toch niet de bedoeling zijn, dan verdient dat opmerking.

In het implementatievoorstel worden nieuwe regels gegeven rondom de toegang tot een raadsman in overleveringsprocedures. Nieuw is de verplichting dat, indien Nederland de uitvaardigende lidstaat is, aan de verdachte informatie wordt verstrekt om in Nederland een advocaat te vinden. Het aanzoeken van de advocaat is daarbij de verantwoordelijkheid van de opgeëiste persoon. Vanuit de Raad is de vraag relevant of voor de rechtsbijstand van de Nederlandse advocaat een toevoeging

wordt verleend en of de eventuele verlening gefinancierde rechtsbijstand kosteloos is indien de opgeëiste persoon rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of draagkrachtafhankelijk. Uit de toelichting op het implementatievoorstel (p. 90 e.v.) is dit niet duidelijk geworden.

2.2 Het separate wetsvoorstel
In artikel 38, zesde lid is bepaald dat de gekozen raadsman die een eerder aangewezen raadsman vervangt daarvan kennis geeft aan de Raad. Het zou goed zijn dat wordt opgemerkt dat het optreden van een andere raadsman niet kan leiden tot het dubbel vergoeden van werkzaamheden door de Raad. Voorts geldt dat werkzaamheden van een gekozen raadsman nooit worden vergoed als deze niet voor het piket ingeschreven staat.

In artikel 39, derde lid is bepaald dat de verdachte die om rechtsbijstand kan verzoeken een voorkeur uit kan spreken. Het ware goed om in de toelichting nog extra te verduidelijken dat familieleden en anderen niet een piketadvocaat kunnen aanzoeken buiten het geval waarin de verdachte van zijn wil niet kan doen blijken. In de praktijk gebeurt dat buiten het in artikel 38, tweede lid, genoemde geval veelvuldig. De door de familie aangezochte raadsman eist dan de piketmelding op of het recht de verdachte te bezoeken in plaats van de piketadvocaat. Dit leidt tot allerlei ongewenste fricties.

In artikel 39, vierde lid is bepaald dat de hulpofficier van justitie of de officier van justitie het bestuur van de raad in kennis stelt van het niet verschijnen van de raadsman opdat de Raad alsnog een raadsman toewijst. In de praktijk leidt dat echter tot knelpunten: dubbele aanwijzing. De Raad is in staat om de politie elektronisch te gaan informeren welke raadsman is aangewezen. Het is een betere oplossing dat de politie langs die weg contact zoekt met de aangewezen raadsman, in plaats van een tweede advocaat aan de zaak te koppelen. Als de raadsman met enige regelmaat niet verschijnt, kan de Raad maatregelen tegen hem nemen.

In artikel 40 is bepaald dat de Raad in de daar genoemde situaties een advocaat aanwijst. In die gevallen is wel nodig dat de Raad eerst door de rechter daarvan op de hoogte wordt gesteld. Hetzelfde geldt in de situatie die wordt genoemd in artikel 491, eerste lid.
In het tweede lid wordt gezegd dat de raadsman van zijn optreden kennis geeft aan de hulpofficier van justitie, de officier van justitie en de rechtercommissaris. Het zou goed zijn als in de toelichting wordt aangegeven waaraan hierbij wordt gedacht.

Artikel 41, tweede lid, regelt dat de rechter-commissaris of de voorzitter van de rechtbank in het belang van zijn verdediging een last tot aanwijzing van een raadsman kunnen geven in gevallen waarin de verdachte zich in vrijheid bevindt. Niet duidelijk wordt aan wat voor gevallen wordt gedacht. Het ware goed om dit in de Memorie van Toelichting te verduidelijken.

Artikel 45 regelt het mogelijke verhaal van de kosten van rechtsbijstand op de veroordeelde. Dit wordt een nieuwe taak van de Raad die extra inspanningen en formatie vraagt.

In artikel 61, eerste lid is bepaald dat de verdachte tijdens zijn inverzekeringstelling een verzoek tot invrijheidstelling aan de rechter-commissaris kan doen. Er vindt geen rechtmatigheidtoetsing van een reeds ondergane vrijheidsbeneming meer

plaats. Artikel 23 Besluit vergoedingen rechtsbijstand behoort hieraan aangepast te worden.

Het voorgestelde artikel II beoogt wijziging van artikel 43, eerste lid van de Wet op de rechtsbijstand.
De tekst van het artikel is niet duidelijk en loopt niet. Op de eerste plaats moet deze vermoedelijk luiden:
1. In de gevallen, waarin krachtens enig wettelijk voorschrift in het Wetboek van Strafrecht of het Wetboek van Strafvordering voor een verdachte, veroordeelde of gewezen verdachte *"een raadsman"* etc.
Het woord "rechtsbijstand" moet waarschijnlijk worden vervangen *een raadsman*.
Verder spreekt de tekst over aangewezen of *"toegevoegd"*, terwijl elders juist niet de term toevoeging maar aanwijzing wordt gebruikt.
Tot slot lijkt van de tekst ("al dan niet op last'") de suggestie uit te kunnen gaan dat ook in gevallen waarin een toevoeging moet worden aangevraagd, omdat niet in aanwijzing van de raadsman is voorzien, de rechtsbijstand kosteloos is. Dat is bij toevoegingen die door de rechtzoekende zelf moeten worden aangevraagd normaal gesproken niet aan de orde. Het bepaalde in artikel 44 van de Wrb lijkt onderuit te worden gehaald.

Op p. 24 en ook elders in het voorstel staat dat raadslieden in principe *"beurtelings"* worden aangewezen. De Raad stelt voor om dat te veranderen in *"volgens rooster"*. Om allerlei redenen is het namelijk niet mogelijk te bewerkstelligen dat zaken om en om worden verdeeld over de raadslieden.

In het separate wetsvoorstel wordt op een aantal plaatsen (p. 24, p. 63) verwezen naar de Inschrijvingsvoorwaarden advocatuur 2013. Dit moet 2014 zijn.

2.3 Het Besluit inrichting en orde politieverhoor
In artikel 8 van het voorgesteld besluit is bepaald dat de raadsman geen communicatiemiddelen of opnameapparatuur mee mag nemen in de verhoorkamer: de raadsman mag de orde tijdens het verhoor niet verstoren.
De Raad heeft begrip voor het uitgangspunt dat het verhoor niet verstoord behoort te worden. De Raad en de Orde hechten er echter wel heel erg veel belang aan dat raadslieden hun mobiele telefoon tenminste tijdens hun piketbezoeken aan verdachten bij zich kunnen dragen. De mobiele telefoon is namelijk een onmisbaar instrument om nieuwe piketmeldingen te kunnen ontvangen en accepteren.
Op dit moment moeten advocaten tijdens piketdiensten op veel plaatsen hun telefoon inleveren, omdat de politie verkeerd gebruik daarvan geheel wil uitsluiten. Als piketadvocaten niet in staat zijn om een melding via hun telefoon te accepteren, leidt dat ertoe dat de Raad een zaak naar andere advocaten moet gaan uitmelden en dat heeft dan tot gevolg dat de verdachte en de politie aanzienlijk langer op de komst van een volgende advocaat moeten wachten. De Raad en de Orde menen dat dit ongewenst is en dat misbruik van de mobiele telefoon voldoende kan worden aangepakt en bestreden, allereerst via het tuchtrecht en via de mogelijkheid van de Raad om een advocaat van het piketrooster te schrappen. Voorts maken de artikelen 47 en 48 van het separate voorstel het mogelijk de raadsman contact met de verdachte te verbieden en een andere raadsman aan te wijzen.
De Raad heeft met instemming op p. 51 van het separate wetsvoorstel gelezen dat de organisatie en bestaande werkwijze aanpassing behoeft, ook op het punt van beschikbaarheid en bereikbaarheid van de advocatuur. Het kunnen meenemen van de mobiele telefoon is in dat verband volgens de Raad en de Orde een must. Op p. 20 van het voorstel wordt terecht gezegd dat de voorstellen zullen moeten resulteren

in een vereenvoudigde regeling die voor politie, raad voor rechtsbijstand, openbaar ministerie, zittende magistratuur en advocatuur gemakkelijker hanteerbaar is.

Tot zover de overige inhoudelijke opmerkingen van de Raad bij de voorstellen.

Tot Slot

De Raad is vanuit zijn verantwoordelijkheid en binnen zijn mogelijkheden graag betrokken bij de verdere ontwikkelingen en bij het nemen van de maatregelen die nodig zijn voor het invoeren van de voorstellen. Samenwerking met het departement, de politie, de Nederlandse Orde van Advocaten, het OM en de Rechtspraak staan daarbij voorop.

Hoogachtend,

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

Parkstraat 83 Den Haag
Correspondentie:
Postbus 30137
2500 GC Den Haag

Telefoon (070) 361 93 00
Fax algemeen (070) 361 93 10
Fax rechtspraak (070) 361 93 15

Aan de Minister van Veiligheid en Justitie
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Contactpersoon
Doorkiesnummer :
E-mail
Datum : 14 juni 2011
Uw kenmerk :
Ons kenmerk :
Onderwerp : conceptwetsvoorstel raadsman en politieverhoor

Geachte heer Opstelten,

Op 19 april 2011 ontving de Raad uw adviesaanvraag, gedateerd 18 april 2011, over het conceptwetsvoorstel raadsman en politieverhoor. Hieronder treft u de reactie van de Raad aan op het conceptwetsvoorstel.

De Raad ziet af van advisering over het wetsvoorstel voor zover dat ziet op meerderjarigen, omdat dit het adviesterrein van de Raad overstijgt. Ten aanzien van minderjarigen heeft de Raad een ruimere taak en gaat de Raad graag in op het conceptwetsvoorstel.

In het advies 'Jeugdstrafproces: toekomstbestendig!' is reeds een aanbeveling opgenomen over de aanwezigheid van een raadsman voor én tijdens het politieverhoor van een minderjarige. De Raad verwijst naar het advies voor de aanbeveling en onderliggende argumentatie. De Raad plaatst daarnaast nog een drietal kanttekeningen bij het conceptwetsvoorstel.

De Raad heeft met grote instemming kennis genomen van de voor minderjarigen gekozen lijn inzake consultatiebijstand, zoals verwoord op pagina 69 van de Memorie van Toelichting: aan alle minderjarige verdachten die zijn aangehouden op

Raad voor Strafrechtstoepassing
en Jeugdbescherming

Parkstraat 83 Den Haag
Correspondentie:
Postbus 30137
2500 GC Den Haag
Telefoon (070) 361 93 00
Fax algemeen (070) 361 93 10
Fax rechtspraak (070) 361 93 15

Aan de Minister van Veiligheid en Justitie
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Contactpersoon :
Doorkiesnummer :
E-mail :
Datum :
Uw kenmerk :
Ons kenmerk :
Onderwerp : conceptwetsvoorstel raadsman en politieverhoor

Geachte heer Opstelten,

Op 19 april 2011 ontving de Raad uw adviesaanvraag, gedateerd 18 april 2011, over het conceptwetsvoorstel raadsman en politieverhoor. Hieronder treft u de reactie van de Raad aan op het conceptwetsvoorstel.

De Raad ziet af van advisering over het wetsvoorstel voor zover dat ziet op meerderjarigen, omdat dit het adviesterrein van de Raad overstijgt. Ten aanzien van minderjarigen heeft de Raad een ruimere taak en gaat de Raad graag in op het conceptwetsvoorstel.

In het advies 'Jeugdstrafproces: toekomstbestendig!' is reeds een aanbeveling opgenomen over de aanwezigheid van een raadsman voor én tijdens het politieverhoor van een minderjarige. De Raad verwijst naar het advies voor de aanbeveling en onderliggende argumentatie. De Raad plaatst daarnaast nog een drietal kanttekeningen bij het conceptwetsvoorstel.

De Raad heeft met grote instemming kennis genomen van de voor minderjarigen gekozen lijn inzake consultatiebijstand, zoals verwoord op pagina 69 van de Memorie van Toelichting: aan alle minderjarige verdachten die zijn aangehouden op

verdenking van een misdrijf wordt consultatiebijstand geboden. Overwogen wordt nog om 16- en 17-jarigen de mogelijkheid te bieden om in lichtere zaken af te kunnen zien van consultatiebijstand. De beslissing hierover wordt aangehouden totdat de uitkomsten van een Impact Assessment naar het conceptwetsvoorstel bekend zijn. Het conceptwetsvoorstel beoogt momenteel aldus om aan alle minderjarigen consultatiebijstand te bieden, waarvan zij niet kunnen afzien. Deze lijn is vastgelegd in het voorgestelde artikel 489 lid 2 en 3 Wetboek van Strafvordering (Sv), maar blijkt niet expliciet uit deze artikelen. De Raad beveelt aan om de in de Memorie van Toelichting verwoorde lijn dat alle minderjarigen recht hebben op consultatiebijstand en daarvan niet kunnen afzien ook expliciet in het voorgestelde artikel 489 Sv op te nemen. De praktijk heeft er belang bij dat deze niet onomstreden lijn duidelijk in wetgeving wordt neergelegd.
Uit onderzoek in opdracht van het WODC naar de raadsman bij het politieverhoor is namelijk gebleken dat een experiment waarbij de raadsman het politieverhoor bijwoonde weliswaar zonder hoogoplopende ruzies is verlopen, maar dat wel irritaties en fricties zijn ontstaan.[1] De oorzaak voor deze irritaties en fricties lijkt vooral te liggen in de verschillende wijzen waarop de regels over consultatiebijstand en verhoorbijstand werden geïnterpreteerd.

Ten tweede merkt de Raad het volgende op. In het voorgestelde artikel 490 lid 1 Sv staat opgenomen dat de raadsman, op verzoek van de verdachte, rechtsbijstand kan verlenen tijdens het verhoor en dat de raadsman tot het verhoor wordt toegelaten, *tenzij* het belang van het onderzoek dit verbiedt. Deze bepaling komt overeen met de bepaling voor meerderjarige verdachten, zoals neergelegd in artikel 28b Sv (pagina 25 e.v. Memorie van Toelichting). In artikel 489 Sv staat echter niet vermeld dat de officier van justitie in kennis wordt gesteld van de omstandigheid op grond waarvan toelating van de raadsman tot het politieverhoor wordt geweigerd, zoals dat wel staat vermeld voor meerderjarige verdachten in artikel 28b lid 2 Sv. Evenmin staat vermeld op welke wijze de rechtmatigheid van het verhoor van een minderjarige verdachte kan worden gecontroleerd, indien toelating van de raadsman tot het verhoor wordt geweigerd zoals dat wel staat vermeld

[1] L. Stevens & W.J. Verhoeven, *Raadsman bij politieverhoor: Invloed van voorafgaande consultatie en aanwezigheid van raadslieden op organisatie en wijze van verhoren en proceshouding van verdachten*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2010.

voor meerderjarige verdachten in artikel 28b lid 3 Sv. Hoewel op grond van artikel 488 lid 1 Sv het voorgestelde artikel 28b leden 2 en 3 Sv ook van toepassing wordt op minderjarigen, verdient het ten behoeve van de duidelijkheid naar de mening van de Raad aanbeveling aan artikel 489 Sv twee leden toe te voegen. In deze twee leden dient analoog aan artikel 28b Sv expliciet te worden opgenomen dat de officier van justitie er van in kennis dient te worden gesteld als de raadsman de toegang tot het verhoor wordt geweigerd en dat het verhoor in die gevallen audiovisueel wordt opgenomen. Daarnaast gaat de Raad uit er van uit dat van de mogelijkheid om de advocaat de toegang tot het politieverhoor te weigeren, terughoudend wordt omgegaan, zeker in het geval van minderjarigen. De Raad zou dit graag in de memorie van toelichting geëxpliciteerd zien.

Tot slot vraagt de Raad zich af op welke wensen uit de praktijk de verhoging van de grens voor rechtsbijstand bij de TOM-zittingen is gebaseerd, zoals voorgesteld in artikel 490 lid 3 Sv (pagina 71 Memorie van Toelichting). Er wordt voorgesteld de grens voor rechtsbijstand bij de TOM-zittingen te verhogen. De Raad pleit er voor dat de minderjarige zich bij een TOM-zitting altijd door een raadsman kan laten bijstaan. De gevolgen van een strafbeschikking van het OM, ook van een strafbeschikking die minder dan 32 uur taakstraf inhoudt, kunnen aanzienlijk zijn voor bijvoorbeeld het verkrijgen van een Verklaring omtrent het Gedrag. In het licht van artikel 6 EVRM heeft ook de minderjarige die een dergelijk transactievoorstel krijgt recht op rechtsbijstand. De Raad merkt daarbij op dat rechtshulp door een gespecialiseerde jeugdadvocaat kan betekenen dat de minderjarige en zijn ouders een OM-transactievoorstel aanvaarden, terwijl dat zonder deze rechtsbijstand wellicht niet het geval zou zijn geweest. Op deze wijze wordt een gang naar de kinderrechter voorkomen. Gelet hierop beveelt de Raad aan artikel 490 lid 3 Sv te wijzigen in die zin dat bijstand door een raadsman bij een TOM-zitting altijd mogelijk is.

Hoogachtend,
namens de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming,

Raad voor Strafrechtstoepassing
en Jeugdbescherming

Parkstraat 83 Den Haag
Correspondentie:
Postbus 30137
2500 GC Den Haag
Telefoon (070) 361 93 00
Fax algemeen (070) 361 93 10
Fax rechtspraak (070) 361 93 15

0 BD

Aan de Minister van Veiligheid en Justitie
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Betreft	:	aanbieding advies
Contactpersoon	:	
Doorkiesnummer	:	
E-mail	:	
Uw kenmerk	:	
Datum	:	26 maart 2014
Ons kenmerk	:	
Onderwerp	:	Conceptwetsvoorstellen en concept- amvb 'raadsman en politieverhoor'

Geachte heer Opstelten,

Op 12 februari 2014 ontving de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (hierna: de Raad) uw adviesaanvraag over de conceptwetsvoorstellen en de concept-amvb 'raadsman en politieverhoor'. Hieronder treft u de reactie van de Raad aan.

De Raad ziet, net als in het eerder uitgebrachte advies 'raadsman en politieverhoor', af van advisering over het wetsvoorstel voor zover dat ziet op meerderjarigen, omdat dit het adviesterrein van de Raad overstijgt. Ten aanzien van minderjarigen heeft de Raad een ruimere taak en gaat de Raad graag in op de onderliggende conceptwetsvoorstellen en de concept-amvb.

De Raad heeft met instemming kennis genomen van de twee conceptwetsvoorstellen en de concept-amvb, onder meer omdat de eerder door de Raad gedane aanbevelingen in de adviezen 'Jeugdstrafproces: toekomstbestendig!' en 'Raadsman en politieverhoor' grotendeels zijn overgenomen. De Raad onderschrijft de verdere versterking van de rechtspositie van de minderjarige verdachte, die met de invoering van de conceptwetsvoorstellen en de concept-amvb zal worden bereikt.

De Raad wil echter nog twee opmerkingen plaatsen.
In het oude conceptwetsvoorstel 'raadsman en politieverhoor' werd voorgesteld de grens voor rechtsbijstand bij TOM-zittingen[1] te verhogen. In zijn reactie op dit conceptwetsvoorstel heeft de Raad ervoor gepleit om de wet zo te wijzigen dat een minderjarige verdachte bij een TOM-zitting altijd een raadsman krijgt toegewezen. De Raad heeft deze aanbeveling toen als volgt gemotiveerd. '*De gevolgen van een strafbeschikking van het OM, ook van een strafbeschikking die minder dan 32 uur taakstraf inhoudt, kunnen aanzienlijk zijn voor bijvoorbeeld het verkrijgen van een Verklaring omtrent het Gedrag. In het licht van artikel 6 EVRM heeft ook de minderjarige die een*

1 Voor minderjarigen worden deze zittingen ook wel OTP-zittingen (Onderhoud Ten Parkette) genoemd.

dergelijk transactievoorstel krijgt recht op rechtsbijstand. De Raad merkt daarbij op dat rechtshulp door een gespecialiseerde jeugdadvocaat kan betekenen dat de minderjarige en zijn ouders een OM-transactievoorstel aanvaarden, terwijl dat zonder deze rechtsbijstand wellicht niet het geval zou zijn geweest. Op deze wijze wordt een gang naar de kinderrechter voorkomen.'[2]
Op pagina 66 van de memorie van toelichting bij het separate wetsvoorstel is gemotiveerd waarom de aanbeveling van de Raad niet is overgenomen. De raadsman en de verdachte zouden de noodzaak tot verdere bijstand het beste bij het consult voorafgaand aan het verhoor of na afloop van de verhoorbijstand kunnen bespreken. De Raad acht deze argumentatie, gelet op de door de Raad aangevoerde argumenten voor de aanwezigheid van een raadsman bij een TOM-zitting, niet steekhoudend. De inhoud van de strafbeschikking zou niet bepalend moeten zijn voor de vraag of de minderjarige verdachte recht heeft op kosteloze rechtsbijstand. De Raad beveelt daarom aan het voorgestelde artikel 491 Sv zo aan te passen dat de minderjarige verdachte in alle gevallen waarin het OM hem een strafbeschikking wil opleggen een raadsman krijgt toegewezen.

Daarnaast wil de Raad opmerken dat een oplossing gezocht dient te worden voor het probleem dat minderjarige verdachten vaak (onnodig) lang op het politiebureau dienen te verblijven, omdat er lange wachttijden zijn voor het verlenen van rechtsbijstand aan minderjarige verdachten. Op pagina 70 van de memorie van toelichting bij het implementatiewetsvoorstel wordt dit probleem erkend, maar momenteel is hiervoor nog geen oplossing. Bij de expertmeeting van 12 december 2013 is dit probleem eveneens aan de orde gekomen en daar werd de permanente aanwezigheid van een advocaat op het politiebureau aangedragen en breed gesteund als oplossing voor dit probleem. Een andere mogelijke oplossing zou zijn om aan ieder politiebureau een advocaat te verbinden die, indien nodig, zou kunnen worden opgeroepen. De Raad beveelt daarom aan om op ieder politiebureau een advocaat aanwezig te hebben dan wel aan ieder politiebureau een advocaat te verbinden die, indien nodig, kan worden opgeroepen, zodat minderjarige verdachten direct van consultatie- en verhoorbijstand kunnen worden voorzien.

Hoogachtend,
namens de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming,

...

2 RSJ advies 'raadsman en politieverhoor', pagina 3.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

Aan de minister van Veiligheid en Justitie
Mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Directie Strategie en
Ontwikkeling

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t 070 -
f 070 -
www.rechtspraak.nl

Door Reg. DSC kopie gezonden
aan

Ministerie van Justitie
DBOB/DIV/PAB/AL-OD
Dossier
Datum 24 JUNI 2011
Nummer
Ambt.

datum 22 juni 2011
contactpersoon
doorkiesnummer
faxnummer
e-mail
ons kenmerk
uw kenmerk
onderwerp Adviesaanvraag Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering tot aanvulling van de regeling van het politieverhoor van de verdachte, diens aanhouding en voorgeleiding aan de officier van justitie, de inverzekeringstelling en het recht op rechtsbijstand in het strafproces (Wet rechtsbijstand en politieverhoor).

Geachte heer Opstelten,

Bij brief van 18 april 2011 met bovengenoemd kenmerk heeft u de Raad voor de rechtspraak (de "**Raad**") verzocht advies uit te brengen inzake het Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetbock van Strafvordering tot aanvulling van de regeling van het politieverhoor van de verdachte, diens aanhouding en voorgeleiding aan de officier van justitie, de inverzekeringstelling en het recht op rechtsbijstand in het strafproces (Wet rechtsbijstand en politieverhoor) (het "**Wetsvoorstel**").

Het Wetsvoorstel strekt in de eerste plaats tot het opnemen van een regeling in het Wetboek van Strafvordering die het mogelijk maakt dat een verdachte zich in een eerder stadium dan tot nu in de wet is vastgelegd, kan beroepen op bijstand door een raadsman. Met die regeling wordt verzekerd dat een verdachte die is aangehouden teneinde nader te worden gehoord op een politiebureau, recht heeft op consultatie van een raadsman voorafgaande aan het verhoor. In de tweede plaats strekt het Wetsvoorstel tot toekenning van een recht op aanwezigheid van een raadsman tijdens een politieverhoor ter zake van strafbare feiten waarop een gevangenisstraf van zes jaar of meer is gesteld. Verder bevat het Wetsvoorstel aanpassingen van de regeling betreffende het informeren van de verdachte omtrent zijn rechten en de regeling van de aanhouding, het ophouden voor onderzoek, het verhoor en de voorgeleiding van een verdachte en de toewijzing van rechtsbijstand aan een verdachte in de eerste fase van de opsporing en vervolging.
Met het Wetsvoorstel wordt uitvoering gegeven aan een nadere uitleg van het Europees Hof van de rechten van de mens (EHRM) en de Hoge Raad van het recht op rechtsbijstand en de eisen die aan een eerlijk strafproces worden gesteld, zoals die zijn vastgelegd in het Europees Verdrag voorde rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM). Verder wordt met het Wetsvoorstel een vereenvoudiging van de bestaande regelingen beoogd.

Tenslotte wordt aangegeven dat het concept wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering houdende uitbreiding van de piketdienst tot en met de bewaring en van de mogelijkheid tot verhaal op draagkrachtige veroordeelden dat vorig jaar in consultatie is gegeven, niet verder in procedure wordt gebracht maar dat daarvan een onderdeel, namelijk het daadwerkelijk terugvorderen van de vergoeding voor rechtsbijstand aan verdachten die zelf over voldoende draagkracht beschikken om een raadsman te betalen, in dit Wetvoorstel is opgenomen.

Gehoord de gerechten, adviseert de Raad als volgt.[1]

Advies

De Raad heeft met belangstelling kennis genomen van het Wetsvoorstel. De Raad heeft ten aanzien van onderdelen van het voorstel kritische opmerkingen. De Raad acht in het bijzonder een betere motivering in de Memorie van Toelichting (MvT) noodzakelijk. Met name verschillende beleidskeuzen acht de Raad onvoldoende concreet onderbouwd en daarom niet overtuigend. Zonder een ingrijpende aanpassing van de Memorie van Toelichting acht de Raad het Wetsvoorstel niet rijp voor verdere behandeling.

Het advies richt zich in het bijzonder op de drie volgende onderdelen van het Wetsvoorstel:
1. de regeling van de aanwezigheid van de raadsman bij het politieverhoor;
2. de regeling van de aanhouding, het ophouden voor onderzoek en de inverzekeringstelling.
3. de Algemene Maatregel van Bestuur, bedoeld in artikel 49 Sv.

De Raad merkt op dat hij per brief van 29 april 2010 heeft geadviseerd over het concept wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering houdende uitbreiding van de piketdienst tot en met de bewaring en van de mogelijkheid tot verhaal op draagkrachtige veroordeelden. De Raad zal waar nodig de opmerkingen in dat advies herhalen.

1. Algemene opmerkingen

1.1 *De aanwezigheid van raadsman bij het politieverhoor*
De Raad acht het van groot belang dat met dit Wetsvoorstel het recht op consultatie van een raadsman voorafgaand aan het politieverhoor van een aangehouden verdachte en het (geclausuleerde) recht op aanwezigheid van de raadsman tijdens het politieverhoor wordt gecodificeerd.

---

[1] De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklast van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

De voorgestelde wijziging van de positie van de raadsman in de eerste fase van de opsporing en de vervolging van strafbare feiten is een vrij fundamentele ten opzichte van het gedachtegoed dat oorspronkelijk aan het Wetboek van Strafvordering ten grondslag heeft gelegen. Eerdere pleidooien voor aanwezigheid van de raadsman bij het politieverhoor (vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw) zijn door uw ambtsvoorgangers en de regering (onder verwijzing naar de standpunten van politie en het Openbaar Ministerie) telkens in stellige termen verworpen. De ommezwaai die is geïnitieerd door uitspraken van het EHRM, vraagt tegen de achtergrond van de uitgangspunten van het Wetboek van Strafvordering om een uitgebreide bespreking, maar deze ontbreekt in de Memorie van Toelichting. Gezien de importantie van de koerswijziging acht de Raad een dergelijke bespreking op haar plaats.

Bij die bespreking zou ook betrokken moeten worden de vraag of er aanleiding bestaat voor een herbezinning op de wijze waarop bescherming wordt gegeven aan het zwijgrecht, nu uit het experiment raadsman bij het politieverhoor naar voren is gekomen dat verdachten die voorafgaande aan het politieverhoor een raadsman hebben geraadpleegd, vaker een beroep doen op hun zwijgrecht (MvT p. 28). Met name zou daarin moeten worden betrokken of meer dan tot nu toe aan een beroep op het zwijgrecht gevolgen kunnen worden verbonden bij de waardering van het bewijs.[2] In het Verenigd Koninkrijk is een aantal jaren geleden de cautie uitgebreid met een mededeling dat aan zwijgen onder bepaalde omstandigheden betekenis kan worden gehecht bij het bewijs. Dat laatste kan in Nederland ook gebeuren.[3]

Nu de voorgestelde regeling voor consultatie van een raadsman voorafgaand aan het politieverhoor en het (geclausuleerde) recht op aanwezigheid van de raadsman dat verhoor nieuwe elementen zijn in het Nederlandse systeem van strafvordering, is een zorgvuldige voorbereiding en uitwerking van die regeling noodzakelijk. Het ware daarom wenselijk geweest dat aan het Wetsvoorstel meer empirisch onderzoek vooraf was gegaan dan het voornoemde experiment en dat een concrete bespreking van de regeling in andere rechtsstelsels was opgenomen. Zoals hierna op verschillende plaatsen in het advies nader zal worden geïllustreerd, wordt in de Memorie van Toelichting op onderdelen van (deels onjuiste) aannames over de gang van zaken in de praktijk uitgegaan. Daarnaast kent een aantal landen al langere tijd een regeling met betrekking tot politieverhoren en de rechtsbijstand bij en de audio(-visuele) registratie van die verhoren, die bovendien voorwerp zijn geweest van empirisch onderzoek. Zo ontbreekt in de Memorie van Toelichting een bespreking van de regeling in de *Police and Criminal Evidence Act 1984*[4] die in dat jaar in Engeland en Wales is ingevoerd, en van de daarop gebaseerde *Codes of Practice* en al het onderzoeksmateriaal daaromtrent. In die wet wordt bijvoorbeeld uitgebreid aandacht besteed aan de positie van kwetsbare verdachten. Nieuwe regelingen in andere landen worden overigens ook slechts en passant vermeld.

Zoals gezegd, acht de Raad een betere motivering van dit onderdeel van het Wetsvoorstel noodzakelijk, met name van de keuzen die zijn gemaakt in het licht van bestaande regelingen in andere relevante

---

[2] Vgl. HR 15 juni 2004, NJ 2004, 64.
[3] Vgl. bijv. HR 15 april 2011, LJN: BN6324.
[4] Ingrijpend gewijzigd bij de *Serious Organised Crime and Police Act 2005*.

landen. Verder acht de Raad het gewenst om na enkele jaren het in te voeren regime aan een uitgebreide evaluatie te onderwerpen.

1.2 *De aanhouding, het ophouden voor verhoor en de inverzekeringstelling*
De voorgestelde wijzigingen met betrekking tot de aanhouding, het ophouden voor onderzoek en de inverzekeringstelling behelzen niet onaanzienlijke en vooral principiële wijzingen in de wijze waarop de vrijheidsbeneming van een verdachte een aanvang kan nemen, de manier waarop de rechtsbescherming op dit punt wordt geregeld en de toedeling van de bevoegdheden. Zo wordt onder andere voorgesteld de mogelijkheid om een verdachte buiten heterdaad aan te houden te verruimen van misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, tot alle misdrijven, krijgt naast de officier van justitie ook de hulpofficier van justitie de bevoegdheid een bevel tot een dergelijke aanhouding te geven, kan de verdachte bij misdrijven langer worden opgehouden voor verhoor, komt de verplichte toetsing van de inverzekeringstelling te vervallen en resteert een toetsing op verzoek van de verdachte.

Zoals hier al is aangegeven, wordt in de Memorie van Toelichting veelvuldig gewag gemaakt van aannames ('in de praktijk blijkt'). Niet wordt vermeld waarop die aannames zijn gestoeld. Evenmin blijkt, een enkele uitzondering daargelaten, of er naar de informatie die kennelijk door het Ministerie van Veiligheid en Justitie is ontvangen, onderzoek is gedaan en zo ja, wat dit onderzoek heeft uitgewezen. Daarbij komt dat de omstandigheid dat een wijziging die vanuit de praktijk mogelijk wenselijk is of leidt tot een grotere doelmatigheid, tegen de achtergrond van bijvoorbeeld het proportionaliteitsbeginsel niet zonder meer tot de gevolgtrekking behoeft te leiden dat die wijziging moet worden doorgevoerd, temeer niet nu het hier gaat om vrijheidsbenemende dwangmiddelen. Verder is ook sprake van niet onderbouwde stellingen over de consequenties van de voorgestelde wijzigingen voor de rechtspraktijk.

Voorst ontbreekt in de Memorie van Toelichting een wethistorische beschrijving van de huidige regeling. Tegen de achtergrond van het principiële karakter van de voorgestelde wijzigingen is het van grote meerwaarde om de ratio van de vigerende bepalingen in de overwegingen te betrekken, alsmede de mogelijke redenen die indertijd hebben geleid tot de keuze voor een minder vergaande regeling dan thans wordt voorgesteld. Aan de vraag hoe de voorgestelde regeling zich verhoudt tot internationale verdragen - in het bijzonder valt te denken aan artikel 5 EVRM - wordt nauwelijks aandacht besteed. Verder valt op dat slechts spaarzaam opvattingen van gezaghebbende strafrechtsdeskundigen worden aangehaald. De opgenomen verwijzingen naar een select aantal algemene hand- en studieboeken dragen slechts beperkt bij aan de overtuigingskracht van de Memorie van Toelichting. In het oog springt dat de beschouwingen en de adviezen die in het kader van het Onderzoeksproject Strafvordering 2001 omtrent het voorarrest zijn gegeven, niet lijken te zijn meegewogen.[5] Daarnaast ontbreken rechtsvergelijkende bespiegelingen. Tot slot stelt de Raad vast dat, zoals hierna zal blijken, op onderdelen een onjuiste beschrijving wordt gegeven van het geldend recht met betrekking tot het voorarrest.

---

[5] M.S. Groenhuijsen & G. Knigge (red.), Het vooronderzoek in strafzaken, Tweede Interim-rapport, Deventer: Gouda Quint 2001, p. 590 e.v.

Het Raad wijst erop dat de legitimiteit van nieuwe regels is gebaat bij een gedegen motivering. Daarbij verdient het de voorkeur om *in abstracto* toe te lichten waarom een regeling tot stand dient te komen en waarom *in concreto* juist de keuze op die regeling is gevallen. Voorts kan duidelijker worden aangeknoopt bij de algemene beginselen van behoorlijke regelgeving. Naast het motiveringsbeginsel kunnen genoemd, worden het consensusbeginsel (overeenstemming tussen de te stellen regel en de opvattingen van deskundigen en adviseurs), het noodzakelijkheidsbeginsel, het beginsel van individuele rechtsbedeling (zoveel mogelijk recht doen aan het omstandigheden van het geval) en de beginselen van rechtszekerheid en doelmatigheid. De Raad wijst in dit verband ook op de aanwijzingen 6, 7, 9, 15, 211, 212 en 218 van de Aanwijzigen voor de regelgeving.[6]

Hierna zal meer in detail worden ingegaan op de aanhouding, het ophouden voor onderzoek en de inverzekeringstelling.

2. De aanhouding, het ophouden voor onderzoek en de inverzekeringstelling

2.1 De aanhouding

In paragraaf 6.1 van de Memorie van Toelichting wordt het "geldend" recht rondom de aanhouding beschreven. Zoals uit de in de bijlage bij deze brief opgenomen inhoudelijke opmerkingen blijkt, wordt met stelligheid een aantal (ernstige) problemen geschetst, maar bij gebreke van een onderbouwing door uit onderzoek verkregen feiten lijkt die stelligheid misplaatst. De Raad acht een betere onderbouwing die de voorgestelde nieuwe wettelijke regeling kan rechtvaardigen, op haar plaats.

De bespreking van de voorgestelde regeling met betrekking tot de aanhouding van een verdachte in de Memorie van Toelichting begint met de stelling dat de getrapte wijze van toekenning van bevoegdheden tot die aanhouding in de praktijk niet realistisch is gebleken (MvT p. 50). Deze stelling wordt echter niet onderbouwd. Vervolgens wordt gesteld dat deze getrapte bevoegdheidstoekenning eerder is gevolgd bij andere dwangmiddelen en daar is herzien, maar wat dit bijdraagt aan een onderbouwing van de gemaakte keuze bij de aanhouding blijft in het midden. Deze vage toelichting is bedoeld als opmaat naar het voorstel om naast de officier van justitie ook de hulpofficier van justitie de bevoegdheid tot het geven van een last tot aanhouding buiten heterdaad te geven. Deze ingrijpende bevoegdheid, die een schending impliceert van een grondrecht, nu de verdachte effectief van zijn vrijheid wordt beroofd, wordt daarmee mede gegeven aan een politieambtenaar, want dat is de hulpofficier van justitie. Zo'n verstrekkende wijziging behoeft een deugdelijke onderbouwing, waarbij de rechtstatelijke aspecten worden meegenomen, en die ontbreekt in de Memorie van Toelichting. Het voorstel is ook in strijd met de elders in de Memorie van Toelichting geformuleerde wens om in een vroeger stadium tot een vervolgingsbeslissing te komen, want juist door de bevoegdheid uitsluitend aan de officier van justitie toe te kennen, wordt bewerkstelligd dat deze in een vroeg stadium wordt betrokken in het opsporingsonderzoek, met bovendien als gevolg – zo leert de ervaring – dat dikwijls ook wordt gesproken over de verder in het onderzoek te nemen stappen.

[6] Circulaire van de Minister van Algemene Zaken van 18 november 1992, Stcrt. 1992, 230, daarna meermalen aangepast.

Verder past het voorstel ook niet zonder meer bij de wijze waarop in andere bepalingen in het Wetboek van Strafvordering ingrijpende bevoegdheden worden toegedeeld. Zo is in het nieuwe artikel 151e, tweede lid, Sv bepaald dat het afnemen van bloed van een verdachte om vast te stellen of deze lijdt aan een besmettelijke ziekte, een bevel van de officier van justitie vereist dat op zijn beurt onderworpen is aan een machtiging van de rechter-commissaris. Een beschouwing omtrent de vraag of en zo ja, hoe het voorstel op dit punt aansluit bij het wettelijk stelsel ontbreekt. Voorts blijkt niet in hoeverre de overwegingen die aan de oorspronkelijke gedachte achter de trapsgewijze bevoegdheidsverdeling bij het toepassen van voorarrest ten grondslag hebben gelegen, bij het Wetsvoorstel zijn betrokken, terwijl de achtergrond daarvan "alleen goed is te begrijpen tegen de achtergrond van de wettelijke regeling, die zijn oorsprong vindt in het Wetboek van 1838".[7]

Voorgesteld wordt om artikel 54 Sv in die zin aan te passen dat aanhouding van een verdachte buiten heterdaad mogelijk wordt bij alle misdrijven. Volgens geldend recht is aanhouding buiten heterdaad slechts toegestaan indien het gaat om een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. De wijziging betekent een aanzienlijke verruiming van deze bevoegdheid. Aan de huidige wettelijke regeling ligt de gedachte ten grondslag dat vrijheidsbeneming slechts in uiterste noodzaak moet worden toegepast.[8] Dit beginsel volgt ook uit de jurisprudentie van het EHRM. Het ligt dan ook voor de hand dat een voorstel tot verruiming van de mogelijkheden tot effectieve vrijheidsbeneming uitvoerig wordt toegelicht aan de hand van (op grond van onderzoek) vastgestelde feiten die de noodzaak daarvan onderstrepen. Dat is echter niet het geval. Volstaan wordt met de vage motivering dat die verruiming aansluit "op redelijke wensen uit de praktijk die gehonoreerd kunnen worden". Concretisering en kwantificering van die wensen acht de Raad gewenst zodat kan blijken of zij inderdaad honorabel zijn. Ook hier geldt dat niet wordt ingegaan op de redenen die in het verleden hebben geleid tot beperking van de bevoegdheid tot misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis ie toegelaten. Bij eerdere hercodificaties is bijvoorbeeld juist beoogd toepassing van voorarrest terug te dringen.[9]

2.2 Het ophouden voor onderzoek
De (belangrijkste) reden om de maximum duur voor het ophouden voor onderzoek bij misdrijven te verlengen van zes naar negen uren lijkt te zijn dat met de effectuering van het recht op consultatie van een raadsman of bijstand door een tolk zoveel tijd wordt afgesnoept van de vigerende termijn van zes uren dat die termijn bij misdrijven te kort is geworden om het dwangmiddel effectief te doen zijn en (daarom) te snel moet worden overgegaan tot inverzekeringstelling. Nu tenminste twee uren gewacht moet worden op de komst van een raadsman, is die redengeving voorstelbaar, maar niet de uitsluiting van overtredingen omdat ook daarbij, bijvoorbeeld bij overtredingen in het economisch strafrecht die gecompliceerd van aard kunnen zijn, de termijn na invoering van "Salduz" te kort kan zijn. De veronderstelling dat een verdachte die is aangehouden ter zake van een overtreding vrijwel nooit aanspraak zal maken op rechtsbijstand, is in haar algemeenheid niet juist. De ervaring leert dat van gecreëerde voorzieningen ook daadwerkelijk gebruik wordt gemaakt. In zoverre is de voorgestelde

[7] Groenhuijsen/Knigge, a.w., p. 595.
[8] Groenhuijsen/Knigge, a.w., p. 589.
[9] Groenhuijsen/Knigge, a.w., p. 590.

regeling beperking van de verlenging van de termijn van ophouden voor verhoor onvoldoende op de praktijk gebaseerd.

Voor zover de beperking van de uitbreiding van de maximum duur voor het ophouden voor onderzoek tot misdrijven is gebaseerd op een huiver om in strijd te komen met het EVRM is het de vraag of die huiver is gerechtvaardigd. Het criterium is immers dat een verdachte na diens aanhouding "*promptly*" aan een rechter moet worden voorgeleid. Nu als gevolg van het Wetsvoorstel een verdachte wiens vrijheidsbeneming langer dan de eerste inverzekeringstelling noodzakelijk wordt geacht, uiterlijk binnen drie dagen na zijn inverzekeringstelling aan de rechter-commissaris moet worden voorgeleid in plaats van na uiterlijk drie dagen en 15 uren, lijkt tegen een algemene verlenging van de maximale duur voor het ophouden voor onderzoek verdragsrechtelijk geen bezwaar te bestaan. Het is bovendien niet uit te sluiten dat het EHRM in toekomstige casus zijn ogen niet sluit voor de gevolgen in de praktijk van de eigen "Salduz"-jurisprudentie. Daarbij komt dat volgens het EHRM "*promptness is to be assessed in each case according to its special features*".[10] Overigens kan aan eventuele wrijving met de "Brogan"-jurisprudentie ook het hoofd worden geboden door de maximale duur van het bevel tot inverzekeringstelling te bekorten.[11]

Daarnaast kunnen verschillende termijn, te weten zes uren voor overtredingen en negen uren voor misdrijven, in de praktijk verwarrend uitpakken, met name bij strafbare feiten die al naar gelang zij al dan niet opzettelijk zijn begaan een misdrijf dan wel een overtreding opleveren, zoals veel strafbare feiten in de Wet op de economische delicten. Ten slotte moet toegegeven worden dat een termijn van negen uren bij overtredingen kan wringen met het beginsel van proportionaliteit, maar de wetgever kan in de parlementaire stukken duidelijk maken dat in het geval van overtredingen de termijn van negen uren slechts dan geheel mag worden benut als de omstandigheden van het geval daartoe nopen.

2.3 De inverzekeringstelling

De redengeving voor de voorgestelde wijziging van de regeling van de inverzekeringstelling is mager. Volstaan wordt met een verwijzing naar één publicatie.[12] De opmerking dat de huidige toetsing van de inverzekeringstelling onvoldoende tegemoet zou komen aan de daarop betrekking hebbende bepalingen in het EVRM en de Grondwet wordt daardoor nauwelijks onderbouwd. De Raad acht het gewenst dat alsnog in een overtuigende motivering wordt voorzien, zo mogelijk met verwijzing naar relevante jurisprudentie of dogmatiek. Verder verdient de opmerking dat "de bestaande wettelijke regeling niet zonder slag of stoot tot stand is gekomen" nadere uitwerking (MvT p. 56).

Voorts wordt gesteld dat de positie van de rechter-commissaris wordt verduidelijkt door hem te verlossen van de minder aansprekende taak van de rechtmatigheidstoetsing (MvT p. 60). Waarop deze

---

[10] Vgl. EHRM 28 november 1991, NJ 1995/526

[11] Vgl. hetgeen over de oorspronkelijke regeling van de inverzekeringstelling is opgenomen: Groenhuijsen/Knigge, a.w., p. 596 e.v.

[12] Onduidelijk is naar welke 'eerder aangehaalde bron' wordt verwezen, aangezien er geen eerdere publicatie van - alleen – prof. mr. P.A.M. Mevis is aangehaald.

stelling is gebaseerd, blijft onduidelijk. De Raad is geen onderzoek bekend waaruit blijkt dat de rechters-commissarissen daadwerkelijk van die toetsing verlost willen worden.

Terecht wordt geconstateerd dat veel voorgeleidingen aan de rechter-commissaris ten behoeve van de toetsing van de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling (eventueel gecombineerd met een vordering tot inbewaringstelling) op vrijdag plaatsvinden omdat - met uitzondering van door feestdagen verlengde weekeinden - in het weekeinde geen voorgeleidingen plegen plaats te vinden (MvT p. 57). Dat dit in de praktijk als een belangrijk knelpunt wordt ervaren, is niet vanzelfsprekend. Niet wordt aangegeven door wie dit als een knelpunt wordt ervaren of waaruit blijkt dat er sprake is van een knelpunt. De Raad acht een concrete onderbouwing op haar plaats, omdat vermeden moet worden dat op basis van een ongefundeerde probleemanalyse ingrijpende wijzigingen worden voorgesteld en doorgevoerd.

De Raad merkt op dat een aanhouding op - bijvoorbeeld - donderdagmiddag inderdaad kan meebrengen dat de inverzekeringstelling op vrijdag wordt getoetst, waarna de inverzekeringstelling wordt verlengd met ingang van het moment dat het eerste bevel afloopt, maar dit leidt er meestal toe dat, voor zover daartoe nog termen zijn, de vordering tot inbewaringstelling de volgende maandag wordt behandeld. De indruk wordt gewekt dat de titel van de inverzekeringstelling in deze gevallen onnodig lang voortduurt, maar dat is niet terecht. De politie zal het onderzoek waaronder vaak het verhoren van de verdachte, voorzetten teneinde de op maandag te behandelen vordering tot inbewaringstelling te onderbouwen. Als die onderbouwing reeds op vrijdag beschikbaar is, kan immers de vordering ook op die dag worden behandeld. De stelling dat "voor verlenging van de inverzekeringstelling" geen "dringende noodzaak" aanwezig is en dat met de verlenging enkel wordt beoogd "de zaak over het weekend heen te tillen" strookt dan ook niet met de werkelijkheid (MvT p. 57 en 58).

Het Wetsvoorstel strekt ertoe - kort gezegd – dat de inverzekeringstelling alleen door de officier van justitie kan worden verlengd na een machtiging van de rechter-commissaris. In feite komt deze regeling in de plaats van de 'kale' toetsing van de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling, dus zonder gelijktijdige behandeling van een vordering tot inbewaringstelling, zij het dat de machtiging binnen drie dagen na de inverzekeringstelling moet worden verleend en de toetsing binnen drie dagen en 15 uren na aanhouding moet plaatsvinden. Als geen verlenging van de inverzekeringstelling wordt gevorderd, maar wel een verdere vrijheidsbeneming wordt beoogd, zal ook binnen die drie dagen de vordering tot inbewaringstelling door de rechter-commissaris moeten worden behandeld. Die kortere termijn van drie dagen is de (belangrijkste) reden dat in het weekeinde een ruimere beschikbaarheid van de rechter-commissaris wordt gevraagd (MvT p. 58).

Om de praktische gevolgen van de voorgestelde regeling te kunnen doorgronden is het onder meer van belang te weten of:
- een vordering tot machtiging mondeling kan worden gedaan?
- bij bijzondere spoed de machtiging mondeling kan worden gegeven om vervolgens op een later tijdstip de verdachte te horen?
- een vordering ook tijdens de nachtelijke uren kan worden gedaan?
- de behandeling van de vordering dan ook in die nachtelijke uren kan plaatsvinden?

Deze vragen zijn van belang voor alle direct betrokkenen, met name voor de verdachte, de balie, de politie, het Openbaar Ministerie en de rechtspraak. Als de vordering tot inbewaringstelling ook in het weekeinde zal worden behandeld, wordt de kring van betrokkenen nog groter want dan zullen onder andere de reclassering, de Dienst Vervoer en Ondersteuning en de Dienst Justitiële Inrichtingen ook tot de direct betrokkenen horen. Zo zal, als de bewaring op zaterdag wordt verleend, de verdachte ook op zaterdag moeten worden overgebracht naar een huis van bewaring. Tot dusverre is dat niet mogelijk. De Raad acht daarom overleg tussen uw ministerie en de andere ketenpartners over de invulling van deze nieuwe regeling noodzakelijk alvorens het Wetsvoorstel verder in procedure wordt gebracht.

De Raad wijst erop dat met het afschaffen van de rechtmatigheidtoetsing drie functies van die toets een beperkte plaats dreigen te krijgen:

1. de preventieve functie: het dwingt de politie en de officier van justitie tot zorgvuldigheid bij de inverzekeringstelling.
2. de correctieve functie: in geval van onrechtmatigheid kan de inverzekeringstelling onmiddellijk worden beëindigd;
3. de legitimerende functie: de legitimiteit van de vrijheidsbeneming wordt verhoogd wanneer de inverzekeringstelling niet onrechtmatig wordt geoordeeld.

Weliswaar wordt het verzoek tot invrijheidsstelling door de verdachte gerevitaliseerd (art. 61 Sv) maar onduidelijk blijft hoe dat in de praktijk vorm moet krijgen (MvT p. 59). Reeds bij de invoering van de toetsing van de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling in 1994 is voorzien in de mogelijkheid van een toetsing op verzoek van de verdachte, maar die is (vooral) om praktische redenen niet van de grond gekomen. De regeling van het verzoek tot invrijheidsstelling bevat bovendien geen beperking van het aantal verzoeken dat kan worden gedaan, zodat de verdachte,bij afwijzing van een verzoek opnieuw een dergelijk verzoek kan indienen. De Raad acht dit ongewenst en adviseert het Wetsvoorstel op dit punt aan te passen, bijvoorbeeld door de rechter-commissaris de bevoegdheid te geven een herhaald verzoek als kennelijk ongegrond buiten behandeling te laten.

De Raad acht het gewenst dat in de Memorie van Toelichting nader wordt ingegaan op de vraag of de voorgestelde wijzigingen met betrekking tot de inverzekeringstelling in toereikende mate verenigbaar zijn met artikel 5, eerste lid, aanhef en onder c, EVRM en de zogeheten "Brogan"-jurisprudentie. Daaruit volgt immers dat vrijheidsbeneming in de vorm van arrestatie (enkel) mag plaatshebben *ter fine* van voorgeleiding aan de bevoegde rechterlijke instantie en dat de verdachte *het recht* heeft om na zijn arrestatie voor een rechter te worden geleid. Bepleit kan worden dat een regeling die impliceert dat de rechtelijke toetsing afhankelijk wordt gemaakt van het initiatief van de verdachte of diens raadsman hiermee in strijd is.

Ten slotte acht de Raad het een gemis dat in de MvT niet wordt ingegaan het verband met het wetsvoorstel tot versterking van de positie van de rechter-commissaris. Met dat wetsvoorstel wordt immers onder meer beoogd de rechter-commissaris een meer toezichthoudende taak in het vooronderzoek te geven.

3. De Algemene Maatregel van Bestuur, bedoeld in artikel 45 Sv.

Zoals de Raad ook reeds in zijn advies van 29 april 2010 over het concept wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering houdende uitbreiding van de piketdienst tot en met de bewaring en van de mogelijkheid tot verhaal op draagkrachtige veroordeelden, heeft aangegeven, betreurt de Raad het dat de in artikel 45, vijfde lid, Sv aangekondigde algemene maatregel van bestuur (AMvB) niet tegelijk met het Wetsvoorstel ter advisering is voorgelegd. Met name voor een volledige en goede beoordeling van de werklastgevolgen voor de rechtspraak is kennisneming van de inhoud van die AMvB onontbeerlijk. Hierna wordt uiteengezet dat er sprake is van werklastgevolgen, maar die zijn door het ontbreken van de AMvB en betrouwbare gegevens omtrent het aantal gevallen waarin naar verwachting verhaal zal worden gezocht, niet goed in te schatten. De Raad adviseert u daarom de eventuele indiening van het Wetsvoorstel uit te stellen totdat de Raad in de gelegenheid is gesteld over de AMvB te adviseren.

4. Andere opmerkingen.

In de bijlage bij deze brief worden artikelsgewijs en met betrekking tot de Memorie van Toelichting nog een groot aantal inhoudelijke en enkele redactionele opmerkingen gemaakt.

5. De werklast

Het Wetsvoorstel heeft werklastgevolgen voor de rechtspraak. Deze vallen uiteen in werklastgevolgen door de wijziging van de regeling van de inverzekeringstelling en werklastgevolgen door de wijziging van de regeling van de rechtsbijstand.

5.1 De wijziging van de regeling van de inverzekeringstelling
De werklastgevolgen als gevolg van de wijziging van de regeling van de inverzekeringstelling vloeien voort uit het vervallen van de 'verplichte' toetsing van de inverzekeringstelling door de rechter-commissaris binnen drie dagen en 15 uur na aanhouding enerzijds en het vereisen van een machtiging van de rechter-commissaris voor de verlenging van de inverzekeringstelling, de revitalisatie van het verzoek van de verdachte tot invrijheidstelling en de grotere beschikbaarheid van de rechter-commissaris in het weekeinde, met name op zaterdag, anderzijds.

Naar verwachting zal een verdachte in de nieuwe regeling in de meeste gevallen of binnen drie dagen na zijn inverzekeringstelling wordt voorgeleid aan de rechter-commissaris om te worden gehoord op een vordering tot machtiging tot verlenging van de inverzekeringstelling, of op een vordering tot inbewaringstelling, of voordien worden vrijgelaten. Waar in de huidige regeling een 'kale' toetsing van de inverzekeringstelling plaatsvindt, zal in de nieuwe regeling een machtiging tot verlenging van de inverzekeringstelling aan de orde zijn, terwijl waar nu die toetsing samenvalt met de behandeling van vordering tot inbewaringstelling alleen nog sprake zal zijn van de behandeling van die vordering. Wel valt te verwachten dat door de wijziging van de termijn van drie dagen en 15 uur na aanhouding naar drie dagen na inverzekeringstelling meer machtigingen tot verlenging van de inverzekeringstelling zullen worden gevorderd dan thans 'kale' toetsingen plaatsvinden. Afhankelijk van de invulling door

het Openbaar Ministerie kan dit leiden tot een flinke toename van de inzet van de rechter-commissaris. Ook de beoogde revitalisering van het verzoek tot invrijheidstelling op verzoek van de verdachte leidt tot meer werk.

De grotere beschikbaarheid van de rechter-commissaris in het weekeinde heeft niet alleen gevolgen voor degene die werkzaam zijn in het kabinet van de rechter-commissaris, maar ook voor andere medewerkers van de rechtspraak, zoals de facilitaire dienst. Deze beschikbaarheid leidt niet alleen tot een grotere inzet van de betrokken functionarissen, maar die inzet is op grond van rechtspositionele regelingen en vanwege noodzakelijke facilitaire voorzieningen ook duurder.

De Raad houdt om verschillende redenen vast aan de huidige situatie dat een voorgeleiding plaatsvindt in het kabinet van de rechter-commissaris. In de eerste plaats is de voorgeleiding in het kabinet van groot belang voor het gezag van de rechter-commissaris en zijn beslissing. Het psychologische effect van een voorgeleiding in het gerechtsgebouw mag niet onderschat worden. Vermeden moet worden dat de rechter-commissaris wordt gezien als een onderdeel of een verlengstuk van de politie en het Openbaar Ministerie. Dat effect kan gemakkelijk optreden als de verdachte wordt gehoord in (het cellencomplex van) een politiebureau. In de tweede plaats is het niet efficiënter om naar de verdachte toe te gaan, want de rechter-commissaris kan daardoor zijn tijd veel minder doelmatig benutten.[13] Zo zal veel tijd verloren gaan aan reizen, vooral als de te horen verdachten in verschillende plaatsen in het arrondissement zijn gedetineerd. Dit wordt met de invoering van de nieuwe gerechtelijke indeling als gevolg van de herziening van de gerechtelijke kaart alleen nog maar pregnanter.

Een raming van de werklastgevolgen in financiële zin leidt, uitgaande van de nieuwe gerechtelijke indeling als gevolg van de herziening van de gerechtelijke kaart, voorshands tot de volgende uitkomst: 0,25 rechter-commissaris extra per kabinet bij tien kabinetten, hetgeen betekent 2,5 extra rechters-commissarissen landelijk. De kosten daarvan bedragen ca. € 0,8 mln. per jaar.

5.2. De wijziging van de regeling van de rechtsbijstand.

De wijziging van de regeling van de rechtsbijstand bestaat, voor zover hier relevant, uit het vervangen van de last tot toevoeging van een raadsman door de voorzitter van het gerecht (ambtshalve of op verzoek) door de aanwijzing door het Bestuur van de Raad voor rechtsbijstand van een raadsman (artt. 40 en 41, lid 1, Sv), de introductie van een bevoegdheid tot het geven van een last tot toevoeging van een raadsman aan de op vrije voeten verkerende verdachte door de rechter-commissaris en de voorzitter van de rechtbank (art. 41, lid 2, Sv) en de aanscherping van de mogelijkheid om verhaal te zoeken op draagkrachtige veroordeelden (art. 45 Sv).

Het vervallen van de last tot toevoeging (ambtshalve of op verzoek) door de voorzitter van het gerecht en de introductie van een algemene bevoegdheid tot het geven van een last tot toevoeging door de rechter-commissaris en de voorzitter van de rechtbank heeft marginale effecten op de werklast, omdat de daaraan verbonden werkzaamheden in de praktijk voor het overgrote deel door medewerkers van de griffie worden verricht.

[13] Voor de advocatuur en de reclassering zal zeer waarschijnlijk hetzelfde gelden.

De aanscherping van de mogelijkheid om verhaal te zoeken op draagkrachtige veroordeelden zal daarentegen leiden tot een verzwaring van de werklast bij de rechtbanken door de verzetprocedure die in het leven wordt geroepen (art. 45, lid 3 Sv). Hoewel hoogstens een *educated guess* gemaakt kan worden naar het aantal gevallen waarin verhaal zal worden gezocht, mag worden aangenomen dat de veroordeelde in (vrijwel) alle gevallen tegen de kennisgeving van de betalingsverplichting in verzet zal komen. Dit leidt echter tot een marginale verzwaring van de werklast.

Tabel totale werklastgevolgen

€	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5
Verzet tegen verhaal, hogere q[14]	413.000	413.000	413.000	413.000	413.000
Verzet tegen verhaal, lagere prijs[4]	-313.000	-313.000	-313.000	-313.000	-313.000
Extra capaciteit RC	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Totaal werklastverzwaring	**900.000**	**900.000**	**900.000**	**900.000**	**900.000**

6. Slot

Indien na het uitbrengen van dit advies het Wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastgevolgen voortvloeien, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het uiteindelijke Wetsvoorstel, stelt de Raad het op prijs als hij geïnformeerd wordt over de indiening van het Wetsvoorstel bij de Eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wetstekst in het Staatsblad. Ook eventuele nadere regelgeving volgend op dit Wetsvoorstel met gevolgen voor de rechtspleging valt binnen het adviesrecht van de Raad. Voor zover van toepassing, ontvangt de Raad graag een adviesaanvraag voor deze nadere regelgeving.

Hoogachtend,

Voorzitter

[14] De werklastberekening kent twee componenten. Met de minister zijn gemiddelde prijsafspraken gemaakt. Wanneer er, zoals bij invoering van deze wetgeving, 500 zaken bij komen, is er een effect in de aantallen en een prijseffect. Het aantalleneffect wordt berekend door het aantal nieuwe zaken te vermenigvuldigen met de gemiddelde prijs. Omdat raadkamerzaken gemiddeld lichtere zaken zijn dan de gemiddelde zaakszwaarte op basis waarvan de prijs is afgesproken met de minister, zorgt het toevoegen van 500 raadkamerzaken voor een gewijzigde gemiddelde zaakszwaarte. Dit heet het prijseffect.

Bijlage: inhoudelijke en redactionele opmerkingen.

Inhoudelijke opmerkingen

- *Art. 28, lid 1*: Nu met het Wetsvoorstel uitdrukkelijk aansluiting wordt gezocht bij arresten van het EHRM[15] en bij verschillende arresten van de Hoge Raad waarin wordt geëxpliciteerd hoe aan die arresten van het EHRM in de Nederlandse rechtspraktijk uitvoering moet worden gegeven, rijst de vraag of niet moet worden gesproken van een recht van verdachte om zich door een raadsman te laten bijstaan in plaats van een bevoegdheid daartoe. Die terminologie vloeit bovendien direct en als zodanig voort uit het in dezen relevante artikel 6, derde lid, onder c, EVRM, waarin, ook in de Nederlandse vertaling, wordt gesproken van het "recht" zichzelf te verdedigen of daarbij bijstand te hebben van een raadsman. Hetzelfde geldt voor de nieuwe bepaling met betrekking tot de bevoegdheid van verdachte zich door een tolk te laten bijstaan (art. 27, derde lid, Sv). In dit verband wijst de Raad erop dat in het voorgestelde artikel 27d, eerste lid, Sv wel wordt gesproken van rechten die aan de verdachte toekomen. Ook om principiële reden valt er veel te zeggen om te spreken van een recht op bijstand door een raadsman of een tolk, aangezien - naar de letter van de wet gelezen – een bevoegdheid met minder waarborgen is omgeven dan een onweerlegbare recht.

- *Art. 28, lid 3*: Hier ware overeenkomstig de huidige praktijk uitdrukkelijk te bepalen dat bij de betekening van de dagvaarding ter terechtzitting en de andere in dat lid genoemde kennisgevingen schriftelijk mededeling wordt gedaan van de bevoegdheid (of het recht) van de verdachte om bijstand van een raadsman te verzoeken.

- *Art. 28a, lid 3*: In dit lid staat de mogelijkheid tot het doen van afstand van het recht op consultatie van een raadsman door de aangehouden verdachte centraal. Deze mogelijkheid berust op de pijlers dat de afstand "welbewust en vrijwillig" dient te geschieden. In de Miranda-[16] en Salduz-jurisprudentie wordt wat betreft deze *waiver* gedoeld op *"voluntary"*, *"knowing"* en *"intelligent"* respectievelijk *"knowing"*, *"explicit"* en *"unequivocal"*. Met name het uitdrukkelijk benoemen van *"intelligent"* in het Wetsvoorstel zou tegemoet komen aan – kort samengevat – de ook in de Memorie van Toelichting gesignaleerde problematiek rond kwetsbare verdachten. Bij die verdachten moet rekening worden gehouden met de situatie dat weliswaar gezegd kan worden dat "welbewust en vrijwillig" afstand is gedaan van het consultatierecht bij een feit dat niet is bedreigd met een gevangenisstraf van 6 jaar of meer, maar niet dat dit *"intelligently"* is geschied. De Raad adviseert dan ook dit lid in genoemde zin aan te passen.

- *Art. 28b*: In dit artikel wordt het aanwezigheidsrecht van de raadsman tijdens een politieverhoor gecodificeerd en beperkt tot het verhoor ter zake van feiten die worden bedreigd met een maximum gevangenisstraf van zes jaar of meer. Toelating van de raadsman kan in dat laatste geval worden geweigerd indien het belang van het onderzoek dit vordert. Van die omstandigheid wordt de

---

[15] Sinds 27 november 2008 met zijn arrest Salduz tegen Turkije, nr. 36391/02, NJ 2009, 214, omtrent de uitleg van artikel 6, derde lid, onder c, EVRM.

[16] Miranda tegen Arizona, 384 US.436 (1966).

officier van justitie in kennis gesteld. Blijkens de Memorie van Toelichting (p. 25) is aansluiting gezocht bij artikel 186a Sv, waarin de raadsman het verhoor door de rechter-commissaris mag bijwonen tenzij het belang van het onderzoek dit verbiedt. Tussen beide bepalingen is wel een belangrijk verschil, namelijk de toetsing vindt in de situatie van artikel 186a Sv plaats door een rechter en in het voorgestelde artikel 28b Sv door een opsporingsambtenaar. In dat licht en gelet op het ingrijpende karakter van de beslissing om de raadsman niet toe te laten bij het politieverhoor, adviseert de Raad deze beslissing uitsluitend in handen te leggen van de officier van justitie.

- *Art. 28b, lid 2*: Het verdient aanbeveling dat de gronden waarop de aanwezigheid van de raadsman is belet, in een proces-verbaal van bevindingen wordt gerelateerd en dat de verplichting daartoe in de wet wordt opgenomen.

- *Art. 29a, lid 1, tweede volzin, en lid 5*: Hier wordt gesproken van "*geluids- of filmopnamen*", maar hier ware te spreken van "*geluids- en/of beeldopnamen*", omdat (video)beeldopnamen gepaard plegen te gaan met geluidsopnamen.

- *Art. 29a, lid 2*: Met deze bepaling wordt beoogd een normering te geven voor het opnemen van de verklaring van de verdachte tijdens zijn verhoor, maar die normering is onhelder en zal in de voorgestelde vorm tot aanzienlijke problemen bij de politie en vervolgens vermoedelijk in het strafproces kunnen leiden. Met name de laatste volzin waarin wordt gesproken van "*een volledige weergave van de verklaring, voor zoveel mogelijk in vraag en antwoordvorm*", roept vragen op die voor de toepassing in de praktijk niet onbeantwoord kunnen blijven. Onduidelijk is of een zakelijke weergave van de verklaring, waarbij de opsporingsambtenaar regelmatig vraagt of de verklaring door hem goed wordt weergegeven en de tekst vervolgens zo nodig aanpast, niet meer is toegestaan. Zo ja, dan zou dit een ingrijpende wijziging zijn waarvan de noodzaak in nogal wat gevallen, bijvoorbeeld bij eenvoudige overtredingen en eenvoudige misdrijven, niet lijkt te zijn gegeven. Bovendien zal die wijziging tot een flinke werklastverzwaring leiden. De Raad acht de normering in dit lid onvoldoende doordacht en onvoldoende toegesneden op de praktijk en adviseert die te herzien. De Raad is bereid door middel van expertise uit de rechtspraak daaraan een bijdrage te leveren.

- *Art. 29a, lid 3 en 4*: Ook deze bepalingen acht de Raad, mede door hun algemene strekking, onvoldoende doordacht en onvoldoende toegesneden op de praktijk, alleen al omdat deze ook van toepassing lijken te zijn op verhoren die niet in het politiebureau, maar elders bijvoorbeeld op straat, worden afgenomen. De Raad adviseert daarom deze bepalingen te herzien en biedt aan daaraan een bijdrage te leveren.

- *Art. 29a, lid 3*: Op grond van dit lid wordt de verdachte de "gelegenheid geboden" om opmerkingen te maken over de weergave van zijn verklaring in het proces-verbaal. Het verdient aanbeveling hieraan toe te voegen dat van de inhoud van die opmerkingen melding wordt gemaakt in het proces-verbaal, omdat regelmatig door de verdediging wordt aangevoerd dat de weergave in een proces-verbaal niet (volledig) strookt met de afgelegde verklaring van de verdachte. De vermelding kan – in aanvulling op de audiovisuele registratie van verhoren – een extra waarborg

vormen dat zoveel mogelijk en in elk geval in formele zin komt vast te staan dat ook in de ogen van de verdachte zijn feitelijke verklaring en zijn gerelateerde verklaring inhoudelijk overeenstemmen.

- *Art. 40, lid 1, derde gedachtestreepje:* Zoals de Raad reeds heeft opgemerkt in zijn advies over het concept wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering houdende uitbreiding van de piketdienst tot en met de bewaring en van de mogelijkheid tot verhaal op draagkrachtige veroordeelden, verdient het overweging dit punt in die zin te wijzigen dat indien de voorlopige hechtenis in eerste aanleg is opgeheven, in hoger beroep niet door het bestuur van de Raad voor de rechtsbijstand een raadsman wordt aangewezen, maar dat de gewone weg voor het verkrijgen van een raadsman op grond van de Wet op de rechtsbijstand wordt gevolgd (met inkomenstoets).

- *Art. 41, lid 2*: Met de regeling dat de rechter-commissaris en de voorzitter van de rechtbank om een last tot toevoeging kunnen geven aan de Raad voor rechtsbijstand ten aanzien van verdachten die zich op vrije voeten bevinden, wordt een thans niet bestaande algemene bevoegdheid in het leven geroepen. In artikel 187a Sv is thans slechts een geclausuleerde bevoegdheid voor de rechter-commissaris geregeld. De Raad wijst op het open eind karakter van de voorgestelde regeling, vooral in financiële zin, met mogelijk aanzienlijke gevolgen voor de totale kosten van rechtsbijstand.

- *Art. 41, lid 2*: Deze bepaling ware ook van toepassing te verklaren in het minderjarigenstrafrecht. Niet valt in te zien dat deze bevoegdheid beperkt zou moeten blijven tot het meerderjarigen strafrecht.

- *Art. 45, lid 1*: In de MvT komt niet naar voren in hoeveel gevallen wordt verwacht dat verhaal zal worden gezocht op draagkrachtige veroordeelden. En ook niet in hoeveel gevallen wordt verwacht dat dit daadwerkelijk tot inning van een deel van of de gehele kosten van rechtsbijstand zal leiden. De Raad acht het gewenst dat hierop in de MvT wordt ingegaan teneinde de effectiviteit van de voorgestelde regeling te kunnen beoordelen. De Raad merkt in dit verband op dat rekening moet gehouden worden met het gegeven dat veroordeelden hun vermogensbestanddelen vaak buiten het bereik van politie en justitie weten te houden, zoals is gebleken bij het ontnemen van wederrechtelijk verkregen voordeel.

- *Art. 45, lid 3*: Bij de keuze van een termijn is kennelijk aansluiting gezocht bij de termijn van artikel 575, derde lid, Sv. De Raad acht deze termijn van zeven dagen kort, vooral omdat een met redenen omkleed bezwaarschrift moet worden ingediend tegen de kennisgeving tot verhaal van de kosten van rechtsbijstand. Met redenen omkleed betekent dat de veroordeelde een onderbouwd verweer zal moeten voeren met betrekking tot zijn draagkracht en dat zal veelal niet op die korte termijn zijn op te stellen. Het verdient daarom overweging de termijn (tenminste) te stellen op veertien dagen, zoals bijvoorbeeld bij verzet op grond van artikel 257e, eerste lid, Sv.

- *Art. 45, lid 3*: De Raad adviseert wat betreft het moment waarop de verzettermijn gaat lopen aansluiting te zoeken bij de regeling in artikel 257e, eerste lid, eerste volzin, Sv: indien de

betekening niet persoon heeft plaatsgehad, vangt die termijn pas aan nadat zich anderszins een omstandigheid heeft voorgedaan waaruit voortvloeit dat de verhaalsbeschikking bekend is bij de veroordeelde. Als dit niet zo wordt geregeld, wordt het recht van verzet bij bijvoorbeeld een uitreiking aan de griffier (omdat van de veroordeelde geen GBA-adres bekend is) veelal illusoir. Dit klemt te meer nu geen rechtsmiddel is opengesteld tegen een beslissing op het verzet.

- *Art. 45, lid 3*: De Raad gaat ervan uit dat aan de veroordeelde die zich door middel van een bezwaarschrift wil verzetten tegen een kennisgeving van de betalingsverplichting, een advocaat kan worden toegevoegd.

- *Art. 490, lid 3*: De Raad adviseert in dit lid op te nemen dat door het bestuur van de Raad voor rechtsbijstand een raadsman wordt aangewezen zoals dat thans het geval is in artikel 489, lid 1 sub a en sub b Sv, omdat de handhaving van ambtshalve rechtsbijstand in deze gevallen is gewenst.

- *Art. 491, lid 3*: De raad adviseert ook te verwijzen naar artikel 47 Sv, omdat aan deze bevoegdheid ook behoefte bestaat in het minderjarigenstrafrecht

- *MvT, p. 6*: In paragraaf 1.4 wordt een optimisme met betrekking tot een versnelling van de strafrechtelijke afdoening geventileerd waarvan het realiteitsgehalte nog moet blijken.

- *MvT, p. 7*: In paragraaf 1.5 wordt eenzelfde voorbarig optimisme geventileerd.

- *MvT, p. 14*: In paragraaf 3.6 wordt eenzelfde voorbarig optimisme geventileerd.

- *MvT, p. 11*: Op dit moment bestaat er geen aanvullende rechtelijke bevoegdheid om in het belang van de goede rechtsbedeling een last tot toevoeging te geven.

- *MvT, p. 46*: Hier lijkt gesteld te worden dat een bekentenis tegenover de politie in het Verenigd Koninkrijk niet voor het bewijs zou kunnen worden gebruikt, maar die stelling is waarschijnlijk onjuist.[17]

- *MvT, p. 47 onderaan en p. 48 bovenaan*: Gesteld wordt dat "de" praktijk er op neerkomt dat "*aanhoudingen vrijwel nooit door de (hulp)officier van justitie worden verricht, maar altijd door een opsporingsambtenaar*". De kwalificatie "vrijwel nooit" is in tegenspraak met de kwalificatie "altijd" en daarom ware te spreken van "vrijwel altijd". Vervolgens wordt gesteld dat "verreweg de meeste aanhoudingen geschieden ter zake van een misdrijf". Nog daargelaten wat de relevantie is van deze stelling, geldt dat deze stelling niet wordt onderbouwd. De stelling impliceert dat het aantal aanhoudingen ter zake van overtredingen klein zou zijn, maar dat is maar de vraag, waarbij valt te denken aan "zwartrijden" in het openbaar vervoer, het niet voldoen aan de identificatieplicht en overtredingen van een Algemene Politie Verordening.

---

[17] Zie J.A.W. Lensing, *Het verhoor van de verdachte in strafzaken: een rechtsvergelijkende studie*, 1988, p. 399.

- *MvT, p. 48*: De relevantie van de bespreking van het vormloze karakter van de aanhouding is onduidelijk.

- *MvT, p. 48*: Gesteld wordt dat personen werden uitgenodigd (ontboden) om op het politiebureau te verschijnen, veelal niet werd meegedeeld in welke hoedanigheid (getuige of verdachte) en in welk verband hij werd opgeroepen. Die stelling wordt echter niet onderbouwd met feiten. Dat is zorgelijk, want deze beschrijving ligt ten grondslag aan het voorgestelde artikel 27c, tweede lid, Sv. De praktijkervaring binnen de rechtspraak wijst ook geenszins eenduidig op het niet verstrekken van genoemde informatie. Zo worden dikwijls uitnodigingsbrieven gebruikt waarin wordt vermeld dat de adressant als verdachte zal worden gehoord en soms ook het strafbare feit waarvan deze wordt verdacht. Het Wetsvoorstel behoeft op dit punt onderbouwing.

- *MvT, p. 49*: Verder wordt gesteld dat de positie van de (hulp)officier bij de voorgeleiding na de aanhouding zou zijn uitgehold. Ter onderbouwing van deze stelling wordt volstaan met een verwijzing naar enkele passages in een tweetal algemene (studie)handboeken. De Raad acht dat ontoereikend. Het is gewenst dat een dergelijke stelling wordt onderbouwd met feiten die bij voorkeur door middel van onderzoek zijn vergaard. Zo niet, dan hangt de juistheid van de stelling in de lucht. De praktijkervaring binnen de rechtspraak wijst er geenszins op dat de voorgeleiding aan de hulpofficier na de aanhouding niet veel meer behelst dan een overdracht van de verdachte aan de (recherche)ambtenaar ten behoeve van het verhoor. Ook de in de Memorie van Toelichting beschreven situatie waarin de hulpofficier van justitie slechts telefonisch wordt geïnformeerd over een aanhouding, kan niet zonder meer op herkenning rekenen. De Raad benadrukt dat de hulpofficier van justitie een waardevolle en niet snel te missen schakel vervult binnen het straf(proces)recht.

- *MvT, p. 50*: Het strafvorderlijke moment van de aanhouding krijgt in de Memorie van Toelichting terecht een belangrijke plaats, maar de beschrijving bevat wel een enkele storende fout. Anders dan wordt gesteld, begint (het tijdstip van) de aanhouding op het moment van de feitelijke aanhouding (bijvoorbeeld op straat of in de woning van de verdachte) en niet op het moment dat de verdachte is gearriveerd op de plaats van het verhoor. De wet is daarover duidelijk en de jurisprudentie voorziet niet in enige uitzondering. Voor zover wordt beoogd te stellen dat in de praktijk deze fundamentele regel steevast met de voeten wordt getreden, wordt die niet onderbouwd en blijft deze dus in de lucht hangen.

- *MvT, p. 50*: Verder lijkt gesuggereerd te worden dat door het vervoer van de verdachte te rekken in de praktijk de regels met betrekking tot het ophouden voor verhoor worden omzeild. Ook hier geldt dat slechts wordt volstaan met een verwijzing naar een algemeen (studie)handboek. De beschreven situaties worden niet met door feitenonderzoek verkregen materiaal onderbouwd. De Raad acht op dit punt een betere onderbouwing van het Wetsvoorstel noodzakelijk. Het is vaste jurisprudentie dat de overbrenging (het transport) van de verdachte naar de plaats van de voorgeleiding en het verhoor onverwijld dient plaats te vinden. Indien de politie al opzettelijk zou talmen met de overbrenging van de verdachte, zal de rechter hieraan de consequenties verbinden die hem geraden

voorkomen. Er zijn maar enkele uitspraken bekend waarin is vastgesteld dat de politie op dit punt onzorgvuldig heeft gehandeld. Tot slot merkt de Raad op dat de term "ophouden voor transport", die in de Memorie van Toelichting wordt genoemd, onbekend is in het strafrecht.

- *MvT, p. 51*: Aan het einde van paragraaf 6.2 wordt gesteld dat degene die niet komt nadat hij een verzoek van een opsporingsambtenaar heeft ontvangen om te verschijnen op het politiebureau, bij het bestaan van voldoende verdenking, kan worden aangehouden. Een dergelijke aanhouding komt neer op een aanhouding buiten heterdaad en is dus in de voorgestelde regeling alleen mogelijk ter zake van misdrijven.

- *MvT, p. 53*: Terecht wordt gesteld dat een verdachte eerst moet zijn aangehouden alvorens hij kan worden opgehouden voor onderzoek. De daarop volgende opmerking dat indien geen aanhouding heeft plaatsgevonden die aanhouding onrechtmatig is, is innerlijke tegenstrijdig. Waar wordt gesteld dat indien geen aanhouding heeft plaatsgevonden, het daaropvolgende onderzoek onrechtmatig is, is die opmerking onjuist, omdat dit niet per definitie geldt voor het gehele daaropvolgend onderzoek. Zo kan bijvoorbeeld een rechter-commissaris na het uitspreken van de onrechtmatigheid van de aanhouding, die na een overigens ook nog te maken belangenafweging tot de slotsom kan leiden dat de inverzekeringstelling onrechtmatig moet worden geacht, alsnog besluiten om over te gaan tot een "rauwelijkse" inbewaringstelling. Het onderzoek tegen die verdachte blijft dan in beginsel onaangetast. Verder zij opgemerkt dat de zogenaamde theorie van de *"fruits of the poisonous tree"* zeker niet meer onverkort opgeld doet.[18]

- *MvT, p. 54 onderaan*: De stelling dat verdachten van een overtreding zelden worden aangehouden, schept door haar algemeenheid een onjuist beeld en vereist nadere onderbouwing of toelichting. Er zijn immers overtredingen, zoals het "zwartrijden" in het openbaar vervoer, het niet voldoen aan de identificatieplicht en overtreding van een Algemene Politie Verordening, die, zoals hiervoor al is aangegeven, regelmatig leiden tot aanhouding van de verdachte.

- *MvT, p. 54*: Gesteld wordt dat een verdachte binnen drie dagen na het begin van de inverzekeringstelling - ongeacht een eventuele verlenging daarvan - moet worden voorgeleid aan de rechter-commissaris voor de rechtmatigheidtoets. Dat is niet juist. Die voorgeleiding moet - zo is bepaald in artikel 59a, eerste lid, Sv – plaatsvinden binnen drie dagen en 15 uren na aanhouding. Wel is het zo dat de inverzekeringstelling en daarmee ook de titel tot vrijheidsbeneming na een termijn van maximaal drie dagen komt te vervallen, tenzij de inverzekeringstelling is verlengd. Verder wordt als de rechter-commissaris de inverzekeringstelling niet onrechtmatig oordeelt, dat in het proces-verbaal aangetekend en niet dat hij de inverzekeringstelling rechtmatig oordeelt.

- *MvT, p. 55, laatste alinea §8.1*: Hier ontbreekt de variant waarin de inverzekeringstelling binnen 87 uur wordt getoetst, deze wordt verlengd en de vordering tot inbewaringstelling enkele dagen later, dus gedurende de verlengde inverzekeringstelling, wordt ingediend en behandeld.

---

[18] Vgl. bijvoorbeeld vgl. b.v. HR 5 april 2005, LJN: AS7572.

- *MvT, p. 57*: Het woord "beleid" in de eerste en derde volzin van paragraaf 8.3 ware te wijzigen in "praktijk", want van een beleid om de toetsing van de inverzekeringstelling te laten samenvallen met de behandeling van de vordering tot inbewaringstelling in de beschreven zin is geen sprake.

- *MvT p. 57, laatste alinea, en p. 58 bovenaan*: Tussen de eerste en de tweede volzin bestaat geen logisch verband. Bovendien wordt de beslissing tot verlenging van de inverzekeringstelling zonder enige onderbouwing geheel in het kader van het 'over-het-weekeinde-tillen' gezet en dat doet geen recht aan de werkelijkheid en aan de inhoudelijke toets die de officier van justitie geacht wordt te doen.

- *MvT p. 60*: Ook hier wordt een voornemen met betrekking tot een versnelling van de strafrechtelijke afdoening geventileerd waarvan het realiteitsgehalte nog moet blijken.

- *MvT p. 60*: De tweede volzin van de toelichting op onderdeel F slaat op een niet gehandhaafd tekstvoorstel van artikel 29 Sv.

Redactionele opmerkingen

- *Art. 27d, lid 1*: Ten behoeve van de overzichtelijkheid verdient het overweging de rechten die aan de verdachte meegedeeld moeten worden, in dit lid uitdrukkelijk op te sommen in plaats van te verwijzen naar andere bepalingen.

- *Art. 39, lid 2*: Na "De aanwijzing" dient het woord "geschiedt" te vervallen.

- *Art. 45, lid 4*: Het woord "cassatie" ware te vervangen door "beroep in cassatie".

- *MvT, p. 23 en p. 40 bovenaan*: Aan de zin op bladzijde 23: *als de (hulp)officier van justitie inverzekeringstelling beveelt, zeker is dat de vervolging is aangevangen*, lijkt een ander begrip "vervolging" ten grondslag te liggen dan aan de zin op bladzijde 40: *Daarmee wordt eveneens buiten twijfel gesteld dat de eisen voor een behoorlijke procedure niet alleen gelden vanaf het moment dat de vervolging is aangevangen, maar eerder tijdens het voorbereidende onderzoek.* Hier is eenduidigheid gewenst.

- *MvT, p. 53*: Onduidelijk is waarom in de eerste volzin het woord "voorts" wordt gebruikt.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

0 BD

03-03-2014 09:34 1082

De minister van Veiligheid en Justitie
mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Directie Strategie en Ontwikkeling

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

T (088) 36 10000
F (088) 36 10022
www.rechtspraak.nl

datum 28 februari 2014
contactpersoon
e-mail
telefoonnummer
ons kenmerk
uw kenmerk
onderwerp Advies wetsvoorstellen en concept-amvb "raadsman en politieverhoor"

Geachte heer Opstelten,

Bij brief van 12 februari 2014 met bovengenoemd kenmerk, ontvangen op 14 februari 2014 heeft u de conceptwetsvoorstellen en concept-amvb "raadsman en politieverhoor" ter advisering aan de Raad voor de rechtspraak voorgelegd met het verzoek om het advies uiterlijk zes weken na dagtekening van uw brief aan u te sturen.

De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Op grond van artikel 95 Wet op de rechterlijke organisatie (Wet RO) heeft de Raad voor de rechtspraak een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen op het terrein van de rechtspleging. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad voor de rechtspraak de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklast van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid.

Conform artikel 95 van de Wet RO stelt de Raad de adviezen vast na overleg met de gerechten. Mede in verband hiermee hanteert de Raad een adviestermijn van twee maanden.

De Raad streeft ernaar het advies binnen de gebruikelijke termijn van twee maanden na ontvangst, uiterlijk 15 april 2014, en zoveel eerder als mogelijk, aan u toe te sturen.

Hoogachtend,

Lid Raad voor de rechtspraak

0 BD

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

04/22/2014 11:12:00

De minister van Veiligheid en Justitie
mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Afdeling Strategie

Bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

T (088) 36 10000
F (088) 36 10022
www.rechtspraak.nl

datum
contactpersoon
e-mail
telefoonnummer
ons kenmerk
uw kenmerk
bijlage
onderwerp Advies conceptwetsvoorstellen en concept-AMvB "raadsman en politieverhoor"

Geachte heer Opstelten,

Bij brief van 12 februari 2014 met bovengenoemd kenmerk verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de "**Raad**") u te adviseren over de conceptwetsvoorstellen Implementatie van richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming, PbEU L294 (**Wetsvoorstel I**) en Wijziging van het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met bepalingen over de verdachte, de raadsman en enkele andere dwangmiddelen (**Wetsvoorstel II**) alsmede het conceptbesluit houdende implementatie van richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming, PbEU L294 oftewel Besluit inrichting en orde politieverhoor (**Voorstel III**).

Wetsvoorstellen

Richtlijn 2013/48/EU bevat minimumregels over het recht op toegang tot een raadsman in strafprocedures. Lidstaten moeten er voor zorgen dat verdachten in strafprocedures een algemeen recht op toegang tot een raadsman toekomt, welk in ieder geval een aanvang neemt voorafgaand aan het verhoor van de verdachte. Dit recht komt toe aan zowel aangehouden verdachten als aan verdachten die niet zijn aangehouden.

Wetsvoorstel I betreft de introductie van een wettelijk recht van de verdachte om voorafgaand aan het verhoor door opsporingsambtenaren een raadsman te raadplegen (consultatiebijstand), en het recht om zich tijdens het verhoor door een raadsman te laten bijstaan (verhoorbijstand). Dit recht geldt voor alle strafbare feiten en ongeacht of de verdachte is aangehouden of zich in vrijheid bevindt. Alleen wanneer

de verdachte is aangehouden, moeten noodzakelijke regelingen worden getroffen om ervoor te zorgen dat de verdachte zijn recht daadwerkelijk kan uitoefenen. Voor de aangehouden verdachte wordt een raadsman opgeroepen, tenzij het gaat om aanhouding voor lichtere feiten, in welk geval de verdachte in de gelegenheid wordt gesteld zelf contact te zoeken met een raadsman.

Wetsvoorstel II zorgt ervoor dat de in wetsvoorstel I opgenomen regeling wordt ingebed in de eerste fase van het vooronderzoek. Wetsvoorstel II betreft een actualisering van de bepalingen over de raadsman, een nadere wettelijke normering van de weergave van het verhoor (door de politie) in het proces-verbaal en wijziging van de dwangmiddelen aanhouding en ophouding voor onderzoek.

Voorstel III bevat regels over de inrichting van en orde tijdens het verhoor door opsporingsambtenaren. Deze regels, die bijvoorbeeld zien op wanneer de raadsman opmerkingen kan maken en vragen kan stellen, kunnen onder omstandigheden een zekere begrenzing van de wijze waarop rechtsbijstand wordt verleend, meebrengen.

Gehoord de gerechten, adviseert de Raad als volgt.[1]

Advies
De Raad heeft op 22 juni 2011 advies uitgebracht over het conceptwetsvoorstel Wijziging van het Wetboek van Strafvordering tot aanvulling van de regeling van het politieverhoor van de verdachte, diens aanhouding en voorgeleiding aan de officier van justitie, de inverzekeringstelling en het recht op rechtsbijstand in het strafproces (Wet rechtsbijstand en politieverhoor). In uw brief van 12 februari 2014 heeft u aangegeven dat het voormalige conceptwetsvoorstel is uitgesplitst in de wetsvoorstellen I en II. Voorts heeft u aangegeven dat de bepalingen van wetsvoorstel I uit het voormalige conceptwetsvoorstel zijn overgenomen met enkele wijzigingen en aanvullingen die ter implementatie van de richtlijn noodzakelijk zijn. De bepalingen van wetsvoorstel II zijn inhoudelijk goeddeels ongewijzigd uit het voormalige conceptwetsvoorstel overgenomen. U heeft de Raad dan ook verzocht om opmerkingen te maken in aanvulling op het eerdere advies. De Raad zal dan ook volstaan met slechts enkele algemene opmerkingen, een aantal inhoudelijke en redactionele opmerkingen (zie de bijlage) en, nu de bepalingen uit het voormalige conceptwetsvoorstel grotendeels zijn overgenomen, een verwijzing naar het advies van 22 juni 2011.

Zoals ook in het advies van 22 juni 2011 aangegeven, acht de Raad het van groot belang dat met de wetsvoorstellen I en II en voorstel III het recht op consultatie van een raadsman voorafgaand en tijdens het politieverhoor wordt gecodificeerd. Wetsvoorstel I ziet er in het algemeen weldoordacht uit en

---
[1] De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklast van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

maakt de indruk dat de richtlijn daarin op zorgvuldige wijze zijn neerslag heeft gekregen. Ten aanzien van wetsvoorstel II hecht de Raad eraan nogmaals te verwijzen naar de opmerkingen over de aanhouding en de inverzekeringstelling die zijn gemaakt in het advies van 22 juni 2011.

Met betrekking tot de aangekondigde maatregel van bestuur (AMvB) in het voorgestelde artikel 45, lid 5, Wetboek van Strafvordering in wetsvoorstel II, verwijst de Raad niet alleen naar het advies van 22 juni 2011 maar ook naar het advies van 29 april 2010 over dit onderwerp. Het betreft hier de regeling voor het verhaal op de veroordeelde die over voldoende draagkracht beschikt, van de kosten voor de rechtsbijstand. Hoewel op pagina 56 van de Memorie van Toelichting (MvT) bij wetsvoorstel II is aangegeven dat er (nog) voldoende tijd aanwezig lijkt te zijn voor advisering over de inhoud van de AMvB, betreurt de Raad het opnieuw dat, nu voor de derde keer, de AMvB niet tegelijk met het wetsvoorstel ter advisering is voorgelegd. Zoals op dezelfde pagina in de MvT is aangegeven, zullen de nadere contouren van het voorbereiden van de beslissing tot verhaal nog uit de aangekondigde AMvB moeten blijken en is met name voor een volledige en goede beoordeling van de werklastgevolgen voor de rechtspraak kennisneming van de inhoud van de AMvB onontbeerlijk. De Raad verzoekt er zorg voor te dragen dat over de aangekondigde AMvB ook daadwerkelijk kan worden geadviseerd voordat wetsvoorstel II is ingediend.

Werklastgevolgen
De Raad verwijst ook op dit punt naar het advies van 22 juni 2011.

Tot slot
Indien na het uitbrengen van dit advies het wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastgevolgen voortvloeien, wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de informatievoorziening aan en de voorbereiding van de gerechten op de invoering van de onderhavige regeling verzoekt de Raad u hem te informeren over de indiening van het wetsvoorstel bij de Tweede respectievelijk de eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wettekst in het Staatsblad.

Bijlage: inhoudelijke en redactionele opmerkingen

Wetsvoorstel I

Artikel 28b, derde lid, Wetboek van Strafvordering. Wanneer het gaat om een verdenking van een feit waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten, vindt - indien de verdachte bijstand wenst - geen toevoeging van een raadsman plaats. Het onderscheid zoals dat in artikel 28 Wetboek van Strafvordering wordt gemaakt, maakt de richtlijn niet. Weliswaar schrijft artikel 4 van deze richtlijn voor dat de lidstaten de noodzakelijke regelingen treffen om ervoor te zorgen dat - kort gezegd - verdachten van wie de vrijheid is ontnomen in staat zijn om hun recht op toegang tot een advocaat daadwerkelijk uit te oefenen, maar daaruit volgt niet zonder meer dat de raad voor rechtsbijstand niet in kennis gesteld hoeft te worden in het omgekeerde geval. Verdachten kunnen ook aangehouden worden (en dus de vrijheid ontnomen worden) voor feiten waarvoor geen voorlopige hechtenis mogelijk is, zonder dat zij een gekozen raadsman hebben. Zelfs een telefonisch consult wordt lastig zonder piketadvocaat. De vrees bestaat dan ook dat, nu de wet zulks niet voorschrijft, deze groep verdachten niet daadwerkelijk in staat wordt gesteld zich te voorzien van rechtsbijstand.

Artikel 28d Wetboek van Strafvordering. In het eerste lid is neergelegd dat de raadsman kan deelnemen aan een verhoor, zulks geheel conform de richtlijn. Wat het deelnemen precies inhoudt, wordt niet omschreven. Nu dit nieuw is in de Nederlandse wet en verhoorpraktijk, adviseert de Raad wetsvoorstel I op dit punt nader te onderbouwen.

Artikelen 488c, vierde lid, Wetboek van Strafvordering. In dit artikellid is onder meer neergelegd dat de raadsman op verzoek van de verdachte rechtsbijstand verleent, terwijl in artikel 490 Wetboek van Strafvordering (wetsvoorstel II) sprake is van 'op verzoek van verdachte of diens ouders of voogd'. De Raad adviseert de artikelen op dit punt met elkaar in overeenstemming te brengen.

Wetsvoorstel II

Artikel 45 Wetboek van Strafvordering. Het artikel bevat geen termijn om verhaal te halen en een toelichting daarover ontbreekt in de MvT. In theorie zou na vele jaren een veroordeelde een last tot verhaal betekend kunnen krijgen. Daarbij wordt niet nader toegelicht of iedere veroordeelde onder het voorgestelde artikel valt. Dient er ook verhaal te worden gehaald wanneer bijvoorbeeld artikel 9a Wetboek van Strafrecht is toegepast of wanneer sprake is van een veroordeelde die niet of minder toerekeningsvatbaar is geacht? Bovendien lijkt de gedachte van de wetgever enigszins tegenstrijdig. Enerzijds wordt van belang geacht dat verdachten tegen wie na hun aanhouding vrijheidsbenemende dwangmiddelen zijn toegepast een raadsman krijgen toegewezen omdat zij geacht worden door hun vrijheidsbeneming niet zelf voor hun rechtsbijstandsvoorziening te kunnen zorgen (zie de MvT, p. 55), anderzijds dreigt dit belang aan kracht te verliezen door het voorgestelde artikel. Een andere vraag is wanneer de draagkracht wordt bepaald. Is de peildatum van de draagkracht de pleegdatum van het delict, de datum van de veroordeling of het moment dat verhaal wordt gehaald? De Raad adviseert wetsvoorstel II op de hier genoemde punten nader te onderbouwen/aan te vullen.

Artikel 60 Wetboek van Strafvordering. Met betrekking tot dit artikel dient zich de vraag aan waarover de rechter-commissaris een beslissing moet nemen als hij een machtiging afgeeft. De rechter-commissaris zal de officier van justitie en verdachte volgens het voorstel in de gelegenheid stellen opmerkingen te maken maar onduidelijk is hoe zich dit verhoudt tot het "horen" van deze personen. Deze beslissing houdt meer in dan uitsluitend een toetsingsbeslissing ex artikel 59a Wetboek van Strafvordering. Daar wordt gekeken of aan de formaliteiten is voldaan en of er andere gronden zijn waardoor de inverzekeringstelling mogelijk onrechtmatig zou zijn, zoals bijvoorbeeld strijd met beginselen van een goede procesorde, maar wordt in het verhoor en de beslissing niet ingegaan op de inhoud van het dossier en de feiten. Bij een machtiging verlenging zal de beslissing meer moeten gaan omvatten. Er zal dan door de rechter-commissaris moeten worden beslist of het in het belang van het onderzoek dringend noodzakelijk is om de inverzekeringstelling te verlengen. Dit betekent, dat de rechter-commissaris zich inhoudelijk zal moeten verdiepen in het onderzoek. De rechter-commissaris zal mogelijk twee inhoudelijke beslissingen moeten nemen met betrekking tot de vrijheidsbeneming. De machtiging om de inverzekeringstelling te verlengen én de bewaring. Het is de vraag welke gevolgen dit heeft voor de behandeling van de vordering bewaring. In theorie zou de rechter-commissaris van vooringenomenheid kunnen worden beticht. Dat kan worden voorkomen door de vordering bewaring door een andere rechter-commissaris te laten beoordelen. Afgezien van het feit dat dat niet in alle arrondissementen even eenvoudig zal zijn, levert een en ander een ruime extra inspanning op.

Artikel 491, tweede lid, Wetboek van Strafvordering. Met dit artikellid zijn de minima voor rechtsbijstand aan een minderjarige in de hier bedoelde gevallen verhoogd. Gelet de beperkte toelichting en motivering verzoekt de Raad dit punt in de MvT nader aan te vullen.

Voorstel III

In het Besluit inrichting en orde politieverhoor ontbreken – afgezien van artikel 3, lid 3 – regels met betrekking tot de bijstand van een tolk. Daarbij zou aansluiting kunnen worden gezocht bij de Aanwijzing bijstand van tolken en vertalers bij de opsporing en vervolging van strafbare feiten (Stcrt. 2013, nr. 35062). Indien daartoe niet wordt overgegaan, verdient het aanbeveling de redenen daarvan toe te lichten. In dit verband wordt nog opgemerkt dat artikel 3, lid 3, spreekt van een tolk die zich in de verhoorruimte bevindt, terwijl ook gebruik zal kunnen worden gemaakt van een tolkentelefoon. Dat verdient aandacht in de toelichting. In het Besluit zou voorts aandacht kunnen worden besteed aan de vaststelling door de verhorende ambtenaar (alsmede de verslaglegging daarvan) dat de tolk en de verdachte elkaar in de taal waarin zij met elkaar communiceren – dat hoeft niet de moedertaal van de verdachte te zijn – (voldoende) begrijpen.

De Raad vraagt zich af of het wel wenselijk is té gedetailleerde procedurevoorschriften in het Besluit op te nemen. Dergelijke voorschriften kunnen al snel kunnen leiden tot verweren – bijvoorbeeld als blijkt dat de raadsman op een verkeerde plek geeft gezeten, de tolk heeft rondgelopen etc. – waar de rechter op zal moeten responderen hetgeen de afdoening van de zaak nodeloos zal vertragen.

In artikel 8, lid 3, Besluit inrichting en orde politieverhoor is neergelegd dat de raadsman geen communicatiemiddelen of opnameapparatuur meeneemt in de verhoorkamer. De gedachte daarachter is begrijpelijk, al is het de vraag in hoeverre een dergelijk voorschrift voldoende toekomstbestendig is. Nu het strafproces wordt gekenmerkt door een ontwikkeling naar steeds verdergaande digitalisering zal het niet vol te houden zijn dat het de raadsman op termijn wordt verboden om bijvoorbeeld zijn tablet – waarop hij stukken uit het digitaal dossier kan raadplegen of aantekeningen kan maken – met zich draagt. Nu dergelijke apparatuur vaak ook kan worden aangemerkt als communicatiemiddel en opnameapparaat verdient het aanbeveling in de toelichting hieraan enige aandacht te besteden.

Artikel 9 Besluit inrichting en orde politieverhoor. Het is onduidelijk hoe het verhoor wordt voortgezet wanneer de raadsman uit de verhoorruimte is verwijderd. Indien het een jeugdige verdachte betreft, verdient het aanbeveling dat een andere vertrouwenspersoon alsnog aanwezig kan zijn bij het verhoor. In ieder geval dient aandacht te worden besteed aan de situatie dat het verhoor ongewild zonder bijstand zou moeten geschieden.

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Ministerie van Justitie
DBOB/DIV/OAB/DW
Dossier
Datum
Nummer
Ambt.

Minister van Veiligheid en Justitie,
Mr I.W. Opstelten

Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Landelijke Directie
Fentener van Vlissingenkade 1
3521 AA Utrecht
Postbus 19202
3501 DE Utrecht
www.kinderbescherming.nl
Contactpersoon

T

nota

Conceptwetsvoorstel rechtsbijstand en politieverhoor

Datum
21 juni 2011
Ons kenmerk

Dossiernummer

Op 22 april jl. ontving ik van u het verzoek om advies uit te brengen over het conceptwetsvoorstel raadsman en politieverhoor. Met deze nota voldoe ik graag aan dat verzoek.

De Raad voor de Kinderbescherming komt op voor de belangen van minderjarigen en vertolkt en bewaakt altijd de pedagogische dimensie van het jeugdstrafrecht[1]. Vanuit deze visie ziet de Raad in dit conceptwetsvoorstel verbeteringen voor de rechtspositie van minderjarigen ten opzichte van de huidige situatie. Daarnaast doet de Raad in onderstaande reactie ook voorstellen om de rechtspositie van minderjarigen nog verder te verbeteren en te waarborgen.

Algemene Opmerkingen

Het wetsvoorstel beoogt (minderjarige) verdachten een betere rechtsbescherming te bieden. De Raad ziet dit als een belangrijke stap voorwaarts.
De Raad ziet de voorgestelde wijzigingen in het licht van nieuwe ontwikkelingen in het jeugdstraf(proces)recht en in de jeugdstrafrechtketen, waaronder o.a. de pilot ZSM, en het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtsketen.

[1] Visie Raad voor de Kinderbescherming op jeugdstrafzaken (2009).

Aanpassing van bepalingen betreffende het verlenen van rechtsbijstand na aanhouding

Het verplichten van het mededelen van het recht op rechtsbijstand (art 28, lid 2 Sv nieuw) ziet de Raad als een noodzakelijke voorwaarde om het verlenen van rechtsbijstand mogelijk te maken. Alle aangehouden minderjarigen hebben volgens het voorstel het recht om een advocaat te consulteren voorafgaand aan het eerste verhoor (artikel 28a Sv nieuw). Het is door dit voorstel niet meer nodig onderscheid te maken naar leeftijd en het delict waarvan de jongeren verdacht wordt zoals in de huidige situatie. De Raad ondersteunt het voorstel op dit punt, en onderschrijft dat in de praktijk nog grote verbeteringen nodig zijn om dit praktisch haalbaar te maken.

Volgens de Raad is er tijdswinst te behalen. Het is daarom van belang dat op zeer korte termijn gefaciliteerd wordt dat de advocaat snel bij de verdachte aanwezig kan zijn. De impactanalyse van Bureau Lentenaer geeft aan dat voor de jongere de minste wachttijd verwacht wordt indien de advocaat op het politiebureau plaatsneemt. De Raad is er voorstander van om deze mogelijkheid verder te onderzoeken, alsook de mogelijkheid om de piketdienst verder uit te breiden.

De consultatiebijstand dient volgens de Raad in persoon gegeven te worden. Minderjarige verdachten kunnen op afstand niet goed worden beoordeeld qua begrip en verstandelijke vermogens; ze lijken 'streetwise', zoals ook Professor Mariëlle Bruning aangegeven heeft in haar artikel [2]. De Raad staat een situatie voor waarin snel, efficiënt, maar met behoud van de waarborgen voor een goede bejegening van de minderjarige wordt gewerkt. De Raad is om bovengenoemde redenen geen voorstander van telefonische consultatie bij minderjarigen voorafgaand aan het verhoor.

Verlengen periode van ophouden voor onderzoek

Het voorstel waarin de periode voor ophouden voor onderzoek wordt opgerekt van zes naar negen uur, ten aanzien van verdachten van misdrijven, kan volgens de Raad leiden tot minder inverzekeringstellingen, hetgeen voor minderjarigen een gunstige uitkomst zou zijn. Immers uit de praktijk zijn schrijnende voorbeelden te noemen waarin kinderen voor een diefstal van een artikel met zeer kleine geldwaarde een nacht op het bureau moesten blijven, omdat de zes uur voor het ophouden voor onderzoek te kort bleek. De Raad is echter van mening dat de voorkeur gegeven moet worden aan het faciliteren van het snel na de aanhouding verlenen van rechtsbijstand door de advocaat, zodat de periode van zes uur voldoende is en een inverzekeringstelling niet nodig is.
De periode van zes uur voor ophouden voor onderzoek is voor minderjarigen al een lange tijd en zou naar de mening van de Raad niet verlengd moeten worden naar negen uur. Onderscheid naar overtreding of misdrijf is hierdoor niet aan de orde (art 57 Sv nieuw). Door de praktische uitvoering te optimaliseren is het voorstel voor het verlengen van de periode voor het ophouden voor onderzoek voor minderjarigen niet nodig.

---

[2] Bruning, Prof. mr. dr. M.R. (2010). Salduz/Panovits bij jeugdstrafzaken; het volle pond of een onsje minder? FJR, 21, pp.54-57.

Voor lichte delicten zou het in de praktijk zelfs mogelijk moeten zijn dat minderjarigen zich de volgende ochtend vrijwillig melden op het politiebureau voor het vervolg van het onderzoek.

Rechtsbijstand tijdens verhoor voor alle minderjarigen

In tegenstelling tot het conceptwetsvoorstel is de Raad geen voorstander van de mogelijkheid voor minderjarigen om afstand te doen van rechtsbijstand tijdens verhoor. In het licht van de arresten van het Europese Hof van de Rechten van de Mens dient ook hier de rechtsbescherming te prevaleren. Zoals in de Memorie van Toelichting bij artikel 490 Sv staat genoemd voldoet de wetgever met het huidige voorstel aan de eisen van het EHRM. Daarentegen zegt de wetgever op pagina 31 van de Memorie van Toelichting er ook niet op te kunnen vertrouwen dat de uitleg van het EHRM tot het recht op consultatiebijstand beperkt zal blijven.

Ook gezien recente wetgeving in Frankrijk en België, die bepaalt dat advocaten altijd tijdens het verhoor aanwezig zijn, kan met dit wetsvoorstel de kans worden aangegrepen om de rechtsbescherming van de minderjarige verdachten te verankeren in Nederlandse wetgeving. De Raad acht het in het belang van het kind dat juist van rechtsbijstand tijdens verhoor geen afstand gedaan kan worden door de minderjarige en ziet in het huidige voorstel weinig waarborgen waarmee de rechtspositie van bijvoorbeeld ook minderjarige verdachten met een verstandelijke beperking gegarandeerd wordt.
In het voorstel dient daarom volgens de Raad het onderscheid tussen consultatiebijstand vóór het verhoor en rechtsbijstand tijdens het verhoor te komen vervallen.

De Raad voor de Kinderbescherming wijst er in dit verband op dat de wetgever in de Memorie van Toelichting nog een aantal PM-punten noemt, bij voorbeeld qua lopende onderzoeken. Deze punten hebben bijna allemaal betrekking op de praktische uitvoeringsmogelijkheden van het conceptwetsvoorstel, gekoppeld aan de impact van de voorstellen op de uitvoering. De Raad ziet graag opheldering over deze punten.

Wijziging van de regeling van de inverzekeringstelling

De voorgestelde wijziging heeft tot doel om de slagvaardigheid van het strafrecht te vergroten door middel van een doeltreffende justitiële en directe reactie op strafbare feiten. In dit kader wordt in de Memorie van Toelichting verwezen naar de pilot ZSM en de OM-strafbeschikking. De Raad neemt ook deel aan de pilot ZSM en bezint zich momenteel op de mogelijkheden om verder vorm te geven aan de doelen van deze pilot. Hierbij betrekt de Raad de ontwikkeling van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ) en het onlangs ingevoerde Proces-Verbaal Minderjarigen (PVM).
Tot nu toe heeft de deelname aan de pilot ZSM in Utrecht qua procesversnelling andere resultaten bij volwassenen opgeleverd dan bij minderjarigen. Het geven van een (voorlopige) afdoeningsbeslissing is mogelijk voor de groep minderjarigen waarbij de preselectie/het LIJ aangeeft dat er sprake is van een laag recidiverisico. Een versnelling is mogelijk als de benodigde informatie uit het LIJ met betrekking tot de hoogte van het recidiverisico en uit het PVM direct beschikbaar is, zodat door middel van de beslisregels van het LIJ snel kan worden

bepaald of het nodig is dat de Raad onderzoek doet. De uitkomsten van de pilot ZSM zullen worden gebruikt om deze versnelling van de doorlooptijden te onderzoeken op haalbaarheid.

Het is op dit moment, wat de Raad betreft, nog niet aan de orde om in wetgeving op te nemen dat de Raad ex art 489 lid 3 Sv nieuw op de hoogte wordt gebracht van de *aanhouding* van de verdachte minderjarige. Zoals hierboven is vermeld, wordt deze werkwijze nu in een pilot in een aantal arrondissementen uitgevoerd. De overige regio's van de Raad starten het raadsonderzoek na de melding van de *inverzekeringstelling* van de minderjarige, waarna de minderjarige door de raadsonderzoeker bezocht wordt op het politiebureau (art 491 lid 1 Sv). Minderjarigen die niet in verzekering worden gesteld, krijgen een reguliere uitnodiging van de Raad voor een onderzoeksgesprek op basis van het toegezonden PVM. De werkwijze zoals nu is voorgesteld, gaat voorbij aan het karakter van de pilot en aan de werkprocessen die in overige arrondissementen wordt gehanteerd.

De Raad beseft zich dat de uitkomsten van de pilot nog vóór de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel kunnen leiden tot een aanpassing van de landelijke werkwijze, en is bereid deze mogelijkheden verder te onderzoeken. Echter, het aanpassen van wetgeving over het moment van de melding aan de Raad zou meer in de rede liggen in een latere fase van het wetgevingsproces.

Daarnaast vraagt de Raad zich af wat de wetgever precies verwacht van de Raad bij de melding van de aanhouding van een minderjarige, gelet ook op art 494 Sv. Op moment van aanhouding is namelijk allerminst zeker of het onderzoek van politie en Openbaar Ministerie leidt tot vervolging of een sepot.

Het melden van de aanhouding van de minderjarige aan de Raad zou ook kunnen leiden tot meer minderjarigen die ten onrechte in de persoonsregistratiesystemen van politie en Justitie worden ingevoerd. De gegevens van de minderjarige die, omdat de zaak geseponeerd wordt, ten onrechte zijn ingevoerd in persoonsregistraties moeten vervolgens op basis van de Wet Bescherming Persoonsgegevens verwijderd worden uit die registratiesystemen. De Raad vraagt hier uitdrukkelijk aandacht voor en pleit voor een zeer nauwkeurig werkproces. Een melding aan de Raad voor de Kinderbescherming moet betekenen dat de rol van de minderjarige verdachte helder is. Het ten onrechte melden van minderjarigen aan de Raad als strafrechtelijk verdachten en het derhalve ten onrechte opnemen van hun persoonsgegevens in allerlei persoonsregistratiesystemen, met alle gevolgen van dien, moet worden voorkomen.

Rechtsbijstand door een raadsman en de rol van ouders

Uitgangspunt voor de voorgestelde regeling is dat rechtsbijstand wordt verleend door een raadsman en niet door een vertrouwenspersoon. Op basis van ervaringen die zijn opgedaan kan de Raad zich vinden in dit onderdeel van het voorstel.
Zoals in een eerdere paragraaf genoemd kan ook worden ingestemd met het voorstel dat minderjarigen geen afstand van consultatiebijstand kunnen doen (art 489 lid 1 Sv). Het afstand doen van rechtsbijstand tijdens het verhoor door

Landelijke Directie

Datum
21 juni 2011

Ons kenmerk
2u

minderjarigen is zoals aangegeven geen verbetering van de rechtsbescherming van de minderjarige.
Door het wegvallen van de vertrouwenspersoon tijdens het verhoor dient wel gewaarborgd te worden dat ouders/verzorgers van de minderjarige toegang hebben tot hun kind (art 37 sub c IVRK). De Raad ziet hier graag een opmerking over terug in de Memorie van Toelichting.

Opleiding Jeugdrechtadvocaten

Tot slot maakt de Raad een opmerking over de eisen die gesteld worden aan advocaten die rechtsbijstand verlenen aan minderjarige verdachten. Rechtsbijstand verlenen aan minderjarige verdachten vergt andere kennis en vaardigheden dan voor het verlenen van rechtsbijstand aan meerderjarige verdachten nodig is. De afgelopen periode is door de Orde van Advocaten aangegrepen om af te stemmen welke eisen gesteld kunnen worden aan advocaten die de belangen van minderjarige verdachten behartigen. Tot op heden heeft dit nog niet geleid tot eenduidige afspraken. Hoewel buiten het wetsvoorstel, ziet de Raad deze afspraken graag op korte termijn tot stand komen in het belang van de minderjarigen.

Op basis van deze beschouwing concludeert de Raad dat de rechtsbescherming van de minderjarige verdachte verder verbeterd kan worden dan in het conceptwetsvoorstel wordt aangegeven. Veel van de voorstellen vallen of staan met het faciliteren van het tijdig leveren van rechtsbijstand door de advocaat. De Raad is van mening dat praktische bezwaren eerst verholpen moeten worden, om zo een optimale rechtsbescherming en een optimale procesgang voor alle betrokken partijen te kunnen garanderen.

Met vriendelijke groet,

Algemeen directeur